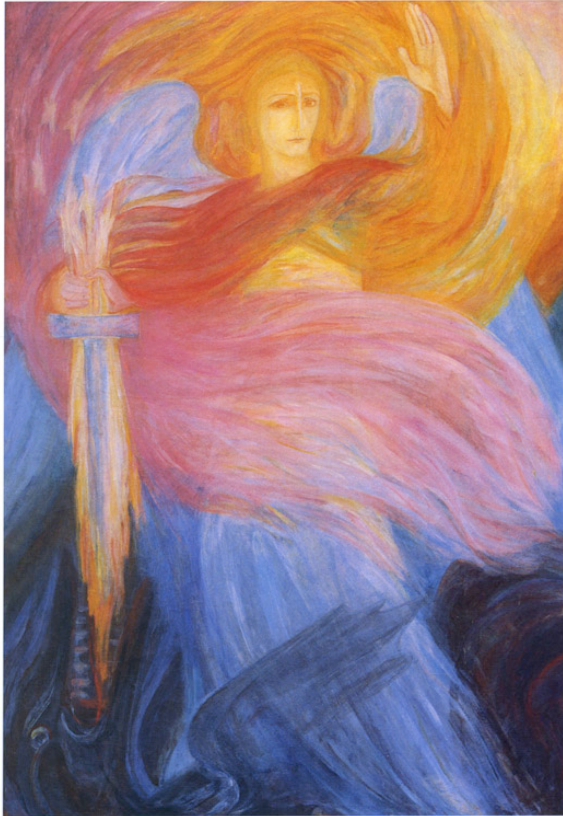

Waarom we nieuwe sociale structuren nodig hebben - enkele basisgedachten

"Taken, doelen en hedendaagse sociale structuren van een antroposofische vereniging "

Gemaakt in verband met de gelijknamige themagroep van het ledenforum

Status op 31 oktober 2023

Eva Lohmann-Heck

Op het in mei 2023 begonnen ledenforum, dat zowel ter plekke aan het Goetheanum als online plaatsvindt, werd een ontwikkelingsproces in gang gezet waaraan de leden wereldwijd kunnen deelnemen. Tot de onderwerpen van de elf groepen behoren de zorgen en moties van de Algemene Vergadering die niet in stemming zijn gebracht. Op voorstel van Ueli Hurter en Justus Wittich is gezamenlijk werk aan deze onderwerpen toegezegd in de vorm van neutraal gemodereerde dialoogfora. Het doel van dit ledenforum is om voorstellen te presenteren voor de verdere ontwikkeling en vernieuwing van bepaalde processen alsmede de sociale structuur van de Vereniging, die zo mogelijk op de volgende Algemene Vergadering (26-28 april 2024) kunnen worden voorgelegd.

Voor de **themagroep** *'Taken, doelen en hedendaagse sociale structuren van een antroposofische samenleving'* leek het mij zinvol om een soort basisdocument te introduceren om de achtergrond te schetsen van waaruit onze impulsen en voorstellen begrijpelijker kunnen worden.

Wat hieronder slechts oppervlakkig wordt toegelicht, kan in meer detail worden gevonden in de twee **nieuwsbrieven** van februari en maart 2023, nr. 58 en 62 **"Wat zich in onze vereniging nog voordoet"**.

www.wtg-99.com/Rundbriefe-Archiv

Feedback en vragen naar:

Eva Lohmann-Heck, elohe@posteo.ch

(Foto omslag: Aartsengel Michaël, Margarita Woloschin)

Inhoudsopgave

<i>"Taken, doelen en hedendaagse sociale structuren van een antroposofische vereniging "</i>	1
Inleidende opmerking	5
<i>Gedachten over "Taken, doelen en hedendaagse sociale structuren van een antroposofische vereniging".</i>	6
Deel I	6
1 Wat is de bovenzinnelijke antroposofische beweging?	6
2 Wat is de missie van antroposofie?.....	6
3. Wat is de taak van een antroposofische vereniging?	8
Waarom heeft antroposofie een vereniging nodig?	8
4. Welke taken hebben de leden (die actief willen zijn)?.....	10
<i>Of: Levensvoorwaarden van een antroposofische vereniging en eisen aan haar verantwoordelijke leden.....</i>	10
<i>Innerlijke opgaven: de individuele scholingsweg.....</i>	11
<i>Opgaven voor met en onder elkaar:</i>	11
<i>Externe opgaven :.....</i>	12
Deel II.....	15
5. Hoe wilde Rudolf Steiner de Antroposofische Vereniging vormgeven?	15
Enkele concrete aanwijzingen van Rudolf Steiner over de organisatie van de Antroposofische Vereniging.....	16
6 Wat is het bijzondere van een Antroposofische Vereniging onder leiding van Rudolf Steiner?	19
Over het wezen van Rudolf Steiner.....	20
7. Welke vormen waren alleen gerechtvaardigd bij Rudolf Steiner?.....	22
8 Waaruit haalde Rudolf Steiner de sociale impulsen?.....	24
Deel III	27
9. Vergissingen en misverstanden	27
10. Hoe ontwikkelde de vereniging zich na de dood van Rudolf Steiner?	29
11. het belang van "correcte" sociale structuren.....	31
12. manieren om te creëren vanuit de levende.....	36

Voorstellen voor nieuwe sociale processen en ontwerpen:	37
Op korte termijn: De vorming van een orgaan voor ledenverantwoordelijkheid.....	37
Op langere termijn: manieren om vanuit de periferie een centraal beheersorgaan te vormen	40
Hoge School - Functiebeschrijving voor sectieleiders.....	41
Hoge School - werken aan de klasse-uren.....	42

Inleidende opmerking

Met de Kerstconferentie van 1923 wilde Rudolf Steiner '*de Antroposofische Vereniging een vorm geven die de antroposofische beweging voor haar ontwikkeling nodig heeft*'. Ook al zijn wij geen leden van de Kerstconferentievereniging, maar van de omgedoopte Goetheanumbouwvereniging, dan nog bestaat de mogelijkheid en de opgave om het leven in de Algemene Antroposofische Vereniging en haar sociale vormen zo vorm te geven, dat zij haar taak als vereniging voor antroposofie kan vervullen. Om deze taak ook in het heden en 100 jaar na de Kerstconferentie in een eigentijdse vorm te kunnen oppakken en de Algemene Antroposofische Vereniging naar onze krachten en mogelijkheden opnieuw vorm te geven en haar taken te vervullen, lijkt het zinvol en behulpzaam enkele fundamentele vragen aan de orde te stellen, die hieronder worden behandeld.

Gedachten over "Taken, doelen en hedendaagse sociale structuren van een antroposofische vereniging".

Deel I

1 Wat is de bovenzinnelijke antroposofische beweging?

De bovenzinnelijke antroposofische beweging omvat de gehele mysterieuze wijsheid van de mensheid in voorbije tijden. Zij werd eeuwenlang in kosmische beelden voor de ziele- en geestesogen aan de Michaël-dienaren en Christuszoekende zielen gepresenteerd en onderwezen. Deze gebeurtenissen culmineerden in een kosmische cultus, waarin werkzame handelingen verricht werden, die vanaf het begin van het Michaëltijdperk als christelijk-spirituele impulsen in de menselijke beschaving zouden moeten instromen, - door diegene die aan deze Michaelschool hadden deelgenomen.

"Aan het eind van de 18e, begin van de 19e eeuw zweeft er eigenlijk een bovenzintuiglijke gebeurtenis direct aangrenzend, heel dichtbij - kwalitatief gezien natuurlijk - aan de fysiek-zintuiglijke wereld, die bovenzintuiglijke cultus-handelingen laten zien, machtige, zich ontwikkelende beelden van het geestelijk leven..." (GA 265, P. 119)

"Wat is antroposofie in werkelijkheid? Ja, beste vrienden, als je alle wonderbaarlijke imaginaties doorgrondt, die zich in de eerste helft van de 19e eeuw als bovenzinnelijke cultus voordeden, en dit in menselijke termen vertaalt, dan heb je antroposofie." (8 juli 1924, GA 237).

2 Wat is de missie van antroposofie?

Deze vraag kan natuurlijk op veel verschillende manieren beantwoord worden, omdat antroposofie zo groot is en haar ontwikkeling op alle levensgebieden zo onuitputtelijk. Hier volgt een poging om de kern aan te duiden, van waaruit al het andere kan ontstaan.

Volgens Rudolf Steiner is de hele ontwikkeling van de mensheid op aarde niet voldoende om de centrale gebeurtenis van de aardse ontwikkeling, het Mysterie van Golgotha, te begrijpen. Het is de missie van de antroposofie om de

mensheid tot een begrip van Christus te brengen en Christus in het etherische waar te nemen. - Alleen vanuit dit begrip en dit schouwen heeft de mensheid een toekomst. *"Het is de taak van de antroposofie om dit Mysterie van Golgotha correct te begrijpen in de zin van onze tijd. ..." het lot van de antroposofie wil tegelijkertijd dat van het christendom zijn... laat onze weg naar de geesteswetenschap door de antroposofie ook de weg naar Christus door de geest zijn!* Oslo, Pinksterzondag 17 mei 1923.

Rudolf Steiner formuleerde zijn eigen opgave in een brief aan Hübbe-Schleiden van 16 augustus 1902: *"... geestelijke leerlingen op de ontwikkelingsweg brengen, dat alleen zal mijn inwijdingshandeling moeten zijn"*. (GA 264/1984, p. 17) En in een brief van 14 september 1904: *"Mij is opgedragen het christelijke element.... te cultiveren"*. (GA 264, P. 83). Al zijn geschriften en voordrachten dienden uiteindelijk dit doel. Door rekening te houden met het betreffende ontwikkelingsniveau van de lezers en toehoorders, en met de staat van bewustzijn van de mensheid in het algemeen, moesten de juiste aanknopingspunten worden gevonden en een basis voor begrip worden gecreëerd. De pogingen van 1902 om leden aan te moedigen om "praktische Karma-oefeningen" te doen, mislukten. Het scholingsboek voor de ontwikkeling van bovenzinlijke vermogens "Hoe bereik ik..." uit 1904 werd nauwelijks opgepakt. Aanwijzingen die hij gaf in de esoterische lessen van 1905 over de grote opgave christelijke broederschappen en gemeenschappen te vormen ter voorbereiding op de toekomst van de mensheid, waren blijkbaar ook aan dovemans oren gericht. En toen hij in 1909 begon met de grote openbaringen over de etherische Christus en het Vijfde Evangelie, dat hij als de kostbaarste inhoud met veel inzet had verworven en aan de leden had toevertrouwd met het verzoek erover te waken - moest hij pijnlijk ervaren hoe het in een oppervlakkige alledaagse houding werd ontvangen - en viel hij stil. - (Er zouden talloze andere voorbeelden aangehaald kunnen worden om te laten zien hoe zijn impulsen niet werden opgepakt). Als ***gevolg daarvan werd hij gedwongen om ver onder het niveau te werken, dat op dat moment dringend nodig was.*** - Esoterisch werk was na 1914 niet meer mogelijk.

De belangrijkste spirituele gebeurtenis van de 20e eeuw was de terugkeer van Christus in de etherische wereld. (Over de nieuwe etherische helderziendheid en de etherische Christus, vooral GA 130, "Esoterisch Christendom") - Sinds de 20e eeuw is de etherische Christus voor steeds meer mensen de "Heer

van het Karma" geworden - voor degenen die zich met hem verbinden. Met zijn hulp kan karma herkend en getransformeerd worden. Antroposofen zoeken de verbinding met elkaar in een antroposofische vereniging om hun karma op te lossen en te ordenen. (Karma-voordrachten). *"Onverwerkt karma versterkt de vernietigende aardse krachten.* (GA 266/2, P. 265.)

Met betrekking tot de missie van de antroposofie zei Rudolf Steiner eens dat de huidige beschaving, die groot is op technisch gebied, een ziel mist, *"antroposofie wil deze ziel zijn"*.

Met andere woorden, de taak van de geesteswetenschap kan ook worden omschreven als de vitalisering van de cultuur vanuit de geest op alle gebieden van wetenschap en onderzoek, van de kunsten en van het sociale leven, als **de noodzakelijke vergeestelijking van de menselijke beschaving** in de zin van de tijdgeest Michaël, zonder welke zij geen toekomst heeft.

3. Wat is de taak van een antroposofische vereniging?

Waarom heeft antroposofie een vereniging nodig?

Antroposofie heeft een 'instrument', een 'lichaam', een menselijke samenhang, een vorm, een vereniging nodig om in de menselijke beschaving werkzaam te kunnen worden. *"Bewegingen zoals onze geesteswetenschappelijke werden altijd zo gecultiveerd, dat men probeerde datgene wat eigenlijk in de algemene geestelijke cultuur in te brengen was, aanvankelijk door middel van een vereniging, van een maatschappelijke vereniging te onderhouden."* (GA 253, 1e lezing, eerste regels)

"...maar alles wat tegenwoordig met antroposofie te maken heeft, kan niet zonder de Antroposofische Vereniging bestaan, heeft de Antroposofische Vereniging als schaal nodig." (GA 257 blz. 22)

Zodoende was het de opgave van de leidinggevenden, de actieve verantwoordelijken en van alle leden vanaf 1912/13 om zich van deze taak en verantwoording bewust te worden en het samenleven en samenwerken in de Antroposofische Vereniging dienovereenkomstig te organiseren. (Wat niet gebeurde, integendeel, er ontstond een krachtige tegenstroom en interne oppositie tegen Rudolf Steiner vanuit de leden en de leiding van de Antroposofische Vereniging).

In de eerste voordrachten van GA 253 'Problemen van de vereniging...' uit het **crisisjaar 1915** beschrijft Rudolf Steiner deze opgave zo, dat de leden een bewustzijn moeten ontwikkelen en zichzelf moeten leren ervaren als *leden van een levend organisme*, als deel van een gemeenschap. Dat betekent niet alleen belangstelling hebben voor het lot van anderen, maar ook dat Rudolf Steiner ons aanspoort om ons verantwoordelijk te voelen voor de hele vereniging en voor dat wat anderen doen, als dat de reputatie van de Antroposofische Vereniging in de openbaarheid schaadt! - (Dit geldt des te meer als de essentie van de antroposofie wordt verwaterd en verdraaid of Rudolf Steiner door leden van de vereniging en haar leidinggevendenden wordt verloochend). Tolerantie ten opzichte van menselijke zwakheden zou volgens Rudolf Steiner onbeperkt moeten zijn - *maar er is geen tolerantie daar waar de essentie van de antroposofie wordt vernietigd en - 'De waarheid uit broederlijkheid veronachtzamen is het grootste kwaad dat er is'*. (Dit laatste uit het voorwoord van GA 139).

Op **16 juli 1918**, GA 181 *"We moeten tot hogere begrippen komen (dan die van het levende organisme) als we de sociale structuur willen begrijpen. Die kan nooit begrepen worden als (alleen) een organisme: ze moet begrepen worden als psychisme, als pneumatisme, want geest werkt in elk maatschappelijk samenleven van mensen..."* Deze uitspraak gaat vergezeld van een andere uitspraak van betekenis: *"Wezens, dat is waar we uiteindelijk op uit moeten komen in alle verklaringen van de wereld. Want wezens zijn uitsluitend het reële"*. (GA 224, 2 mei 1923) Het leidt tot de opgave om het bewustzijn te wekken en te cultiveren, dat je altijd wezens "uitnodigt" door je werk en *dat het aan ons is voor welke wezens we als vereniging een schaal vormen, d.w.z. in welke vormen we leven*.

In het **noodlottige jaar 1923** na de catastrofe van de brand, sprak hij vooral over wat de vereniging volledig miste en wat ze sinds 1912/13 *zelfstandig en vanuit zichzelf* had moeten ontwikkelen - d.w.z. op initiatief van de leidinggevendenden en de verantwoordelijke actieve leden: *een gemeenschappelijk bewustzijn en taakbewustzijn, een gemeenschappelijke wilsrichting - en een verenigings-ik*.

Samenvattend zou men kunnen zeggen dat een *voldoende aantal leden zich bewust zou moeten zijn van de taak van de Antroposofische Vereniging, zich*

verantwoordelijk zou moeten voelen voor haar gezonde ontwikkeling en werkzaamheid in de wereld en voor dit doel zou moeten samenwerken - in de geest die Rudolf Steiner op de Kerstconferentie heeft beschreven. Want alleen vanuit deze houding en door 'antroposofie te doen', door de ernst en verantwoordelijkheid van deze taak te ervaren en zich in dienst te stellen van de zaak, kan de bovenzinnelijke antroposofische beweging en Michaël-beweging in een antroposofische vereniging leven. Daarin ligt het esoterische karakter van de Antroposofische Vereniging. Alleen wat werkelijk geestelijk in de mensen leeft en door hen in de Antroposofische Vereniging gebeurt, kan een vereniging vormen. Anders worden alle uiterlijke vormen lege hulzen die gevuld moeten worden met andere dan Michaëlis-christelijke wezens.

"Antroposofie is leven, uit de geest stromend leven' en zij wil de 'ziel' van de hedendaagse beschaving zijn. Kan haar sociale vorm dan anders als in driegeleding worden opgevat? Als zij op een eigentijdse manier en in de zin van de tijdgeest Michael wil werken, zouden haar sociale structuren tegelijkertijd voortdurend "uit het leven" vernieuwd moeten worden, uit de feiten en noodzakelijkheden, uit de geestelijke en aardse noodzaken, in overeenstemming met de werkelijke bekwaamheden, activiteiten en relaties van haar leden. - Deze motieven vormden de basis van Rudolf Steiners vernieuwingsimpuls op Kerstmis 1923. (Zie vanaf deel II, hoofdstuk 5)

4. Welke taken hebben de leden (die actief willen zijn)?

Of:

Levensvoorwaarden van een antroposofische vereniging en eisen aan haar verantwoordelijke leden

Hieronder wordt onderscheid gemaakt tussen drie werkrichtingen: innerlijke opgaven - opgaven voor met en onder elkaar - externe opgaven.

Een paar trefwoorden over de ontwikkelingstaken en de scholingsweg die belangrijk is voor leden die vanuit en voor antroposofie verantwoord willen werken (representanten), bepaalde 'eisen' of verzoeken die Rudolf Steiner op verschillende plaatsen noemt. De scholingsweg is natuurlijk geheel individueel en voor eenieder een persoonlijke beslissing, daarom kunnen we alleen wijzen

op enkele door Rudolf Steiner genoemde basiselementen, die een zekere voorwaarde zouden zijn om antroposofie te representeren.

Innerlijke opgaven: de individuele scholingsweg

- Studie van de geesteswetenschap
- Zelfstandig eigen maken van de antroposofische inhouden, deze tot leven brengen en verinnerlijken.
- Een relatie onderhouden met Rudolf Steiner, de bron van de antroposofie, hem als leraar en geestesvriend ervaren.
- Verdieping van de inhouden en het oefenen, cultiveren van de substantie, zelfkennis en meditatie, met de goden leren spreken.
- Onderzoek (Volgens Rudolf Steiner begint geestelijk onderzoek al wanneer twee van zijn uitspraken bij elkaar worden gebracht en er een nieuwe samenhang ontstaat en wordt herkend...) Met andere woorden, waar men de vele verschillende aspecten van een vraag of een onderwerp, die door het hele werk verspreid zijn, samenbrengt en nieuwe inzichten verwerft en verbanden legt. Een andere manier van onderzoek gaat uit van de begrippen en zienswijzen, die in de geesteswetenschap zijn verworven, en richt zich van daaruit op het waarnemen van de fenomenen (ruimtelijk) en symptomen (tijdelijk) om "via de zintuigen tot de geest" te komen. De kracht van de antroposofie, die de ziel verandert, wordt effectief. *"Enthousiasme voor de waarheid!* Onbaatzuchtigheid en voortdurende oefening.
- Verantwoordelijkheid ervaren en zichzelf ten dienste stellen, "de laboratoriumtafel wordt een altaar", men ervaart de ernst en heiligheid van de zaak, *"antroposofie als erediens"*.

Opgaven voor met en onder elkaar:

(Samenstelling van trefwoorden)

Geestelijk niveau: Zich steeds meer als een gemeenschap voelen door de gedeelde ervaring van geestelijke waarheden (in ledengroepen, werkgroepen en inhoudelijk werk van alle colleges, enz.)

In dit inhoudelijke werk ontwakten we voor het geestelijke zielewezen van de andere mens, hoe hij denkt, voelt en wil, hoe antroposofie in hem leeft.

In het gezamenlijk inhoudelijke werk zou het de opgave moeten zijn zo samen te werken dat door de *'harmonie van de harten'* de gemeenschap een omhulsel kan bieden voor hogere wezens, die inspirerend en kracht gevend daarin kunnen neerdalen. (Meditatiebeeld voor de leraren van de Waldorfschool in Stuttgart, GA 269, blz. 155)

In het crisisjaar 1923 zei Rudolf Steiner tegen de afgevaardigden dat 'de Antroposofische Vereniging als geheel' eigenlijk de neven oefeningen nodig had! Hij noemde in dit verband specifiek het gebrek aan onbevangenheid, onbevangenheid die de Antroposofische Vereniging als geheel nodig had.

Zielsniveau: belangstelling hebben voor andere mensen en hun lot, delen in hun zorgen, tolerantie oefenen ten opzichte van menselijke zwakheden (niet ten opzichte van daden waarbij de kern van de antroposofie wordt aangetast).

Zich verantwoordelijk voelen voor de Antroposofische Vereniging en dus ook voor wat anderen doen, als dat schadelijke gevolgen heeft voor de antroposofie en de reputatie van de Antroposofische Vereniging in de openbaarheid! (Voorbeeld uit GA 253)

Algemene naastenliefde, bewustzijn van karma, bewustzijn van de huidige verbindingen tussen stromingen, het ordenen en oplossen van karma.

Wilsniveau: de capaciteiten van anderen erkennen en waarderen, werkresultaten waarnemen en verwerken, initiatieven ondersteunen en *"Waar de een aan werkt moet een bepaalde waarde hebben voor de ander"* (7e brief aan leden)

In de zin van een levend organisme: gevend en nemend en elkaar aanvullen, samenwerkend in dienst van het geheel, de taak van de vereniging, *"antroposofie is eredienst"*.

Externe opgaven:

Om de impulsen van de antroposofie voor de vergeestelijking van het leven en de meest uiteenlopende werk- en onderzoeksgebieden vruchtbaar te kunnen maken, is het volgende nodig

Initiatief:

"Wordt een mens met initiatief! Draag antroposofie uit op alle terreinen van leven en onderzoek, culturele vernieuwing, tot en met een driegelede organisatie van het sociale organisme als de enige heilzame, eigentijdse en Michaëlish-christelijke maatschappijvorm. Antroposofen zouden hier het voorbeeld moeten geven.

Representatie:

instaan voor de antroposofie en Rudolf Steiner, deze consequent en waarachtig vanuit de bron vertegenwoordigen, niet aanpassen, verwateren, ontkennen - anders snijdt men zich af van de bron en het wezen Antroposofia en de geestelijke leidinggevende wezens.

Oordeel en moed

Actuele gebeurtenissen doorzien vanuit het getrainde oordeelsvermogen tot en met de geestelijke wereld. Want: de incarnatie van Ahriman zal en kan niet verhinderd worden, *maar de verdere ontwikkeling van de mensheid hangt ervan af of hij door een voldoende aantal mensen herkend wordt. Anders kan de missie van de aarde verloren gaan.*

De combinatie van ***'de diepste esoterie en de grootste openbaarheid'*** betekent *'je op elk moment verantwoordelijk voelen tegenover de geestelijke wereld'* bij alles wat je doet, de diepste ernst voor de heilige zaak - de grootste openheid voor de dingen van de wereld en als wakkere tijdgenoot de antroposofie vertegenwoordigend.

Gevaren

Het zien van gelijksoortige of verwante dingen in moderne ontwikkelingstendenzen of programma's (destijds bijv. in de expressieve dans). Met betrekking tot de schijnbare overeenkomsten wijst Rudolf Steiner erop dat de euritmie uit een heel andere bron komt, dat zij haar heel eigen oorsprong heeft en aan niets 'verwant' is, dat al bestaat.

Een ander soort gevaar bestaat erin samen te werken met stromingen of organisaties, die in werkelijkheid de tegenimpulsen vertegenwoordigen, en op die manier te menen de antroposofie tegen aanvallen te beschermen, terwijl men tegelijkertijd haar ware aard moet ontkennen en verraden - maar in de illusie verkeert dat dit niet het geval is.

Echte Michael-feeststemming als opgave:

Wat Rudolf Steiner als een fundamentele voorwaarde zag voor de oplossing van de toen heersende sociale nood en sociale chaos - en die zich in het heden vanuit dezelfde krachten weer uitbreidt - mag als een verrassing komen: dat er voldoende mensen te vinden zijn - in zijn laatste voordracht voor de leden op 28 september 1924 sprak hij van 4 x 12, die echter door hem herkend hadden moeten worden - in wie de Michaëlgedachte zo sterk leeft *"dat uit hen leiders voor de Michaël-feest-stemming voortkomen"*. (GA 238) Het vereist een "vernieuwing van de hele zielsgesteldheid" (GA 229, p.20), de volledige "doordringing van de wil met spiritualiteit" (GA 223, p.47) om *medewerker* te worden van *"Michaëls werken op aarde"*. *"Vandaag de dag is het de mens niet toegestaan alleen maar esoterische beschouwingen te houden; heden ten dage is het noodzakelijk voor de mens weer esoterische dingen te kunnen doen..."* (GA 223, p.39) - Hoe kunnen we dit leren? Hoe worden we ervaren genoeg om ware Michaël vieringen vorm te kunnen geven?

Een waardevolle verzameling aanwijzingen van Rudolf Steiner *"voor het toekomstige Michael-Feest"* verscheen op 16 september 2018 als speciale uitgave van "Ein Nachrichtenblatt" en is verkrijgbaar bij Roland Tüscher via info@ein-nachrichtenblatt.org.

Deel II

5. Hoe wilde Rudolf Steiner de Antroposofische Vereniging vormgeven?

Vanaf de Kerstconferentie heeft Rudolf Steiner er herhaaldelijk over gesproken dat *alles* nu **vanuit het leven, vanuit de werkelijkheid, vanuit de feitelijke** vormgegeven moet worden en niet vanuit idealen of principes.

Een basisprincipe hiervoor is dat van het **initiatief**, dat alleen werkelijkheid kan worden als het ook wordt bevestigd en opgepakt door de gemeenschap, als het de overeenkomstige **weerklink** vindt.

De Kerstconferentie en de vernieuwing van de Antroposofische Vereniging, de overname van de leiding door hem, waren alleen *zijn initiatief* - uit een besluit in eenzaamheid, uit een morele intuïtie op het hoogste niveau - omdat de geestelijke wereld daarover zweeg. Hij nam deze *beslissing als mens*. Hij formuleerde de statuten - als een verhaal van wat werkelijk leefde en door hem gewenst was, *hij koos zijn medewerkers* en wees hen de taken toe, *hij gaf de aanwijzingen over hoe te werken en welke gezindheid en innerlijke houding te ontwikkelen was* - zodat het kon slagen. *Het bestuur dat hij voorstelde en de overname van de leiding door hemzelf moesten gewild en bevestigd worden door de leden*. Dit gold ook voor alle volgende impulsen: **"Het bestuur legt aan de leden voor wat het beschouwt als de taak van de vereniging en als de leden het aannemen, is dat het bestuur. Als ze het niet aannemen, zal dat niet het bestuur zijn..."** Het gaat dus helemaal niet om wat er formeel staat - theoretisch en op papier. Op het moment dat zijn intenties niet begrepen en opgepakt worden en er niet een voldoende aantal leden meewerkt en zichzelf ten dienste stelt, wat synoniem is met "de dienst aan de zaak" - dan zou het bestuur niet langer het bestuur zijn. - Het fysiek-formele is Maya. Alleen de geestelijke werkelijkheden zijn van belang. (*Hierbij moet opgemerkt worden dat Rudolf Steiner, als hij het over het 'bestuur' of 'initiatiefbestuur' heeft, het in de eerste plaats over zichzelf heeft, want hij leidde ook de secties via de verschillende sectieleiders*. Alleen voor Albert Steffen en Guenther Wachsmuth heeft hij het anders geformuleerd; de mogelijke redenen hiervoor zijn een ander onderwerp). - *En nergens staat ook maar de geringste aanwijzing, geen enkele opmerking, die erop wijst dat wat nu besproken en besloten is, ook voor alle toekomstige besturen zou moeten gelden!* - Integendeel: **de statuten beschrijven**

wat er is en wat gewild wordt - en in de statuten van de Kerstconferentie-Vereniging staat geen procedure voor welke bestuursverkiezing dan ook.

Per slot van rekening moest het leven van de Vereniging nog *beginnen* en daarom benadrukte hij zo sterk dat deze Kerstconferentie niet mocht worden beschouwd als andere conferenties, dat ze nog niet afgesloten was, dat ze pas haar inhoud zou krijgen door alles waar de leden vanaf dat moment aan zouden werken. Het was een begin - en had een '***begin van een wereldtijdenkeerpunt moeten zijn*** - de Kerstconferentie zou ook kunnen 'verdampen', als ze niet elke dag opnieuw haar inhoud zou krijgen, door alles wat er vanaf nu door de leden zou gebeuren, vooral door *hoe* alles nu anders gedaan zou worden - (zich op elk moment verantwoordelijk voelen tegenover de geestelijke wereld, tegenover het wezen Antroposofia en tegenover Rudolf Steiner en zijn impulsen...). - Al op 18 januari 1924 sprak hij de belangrijke woorden: '***Als de impuls van de Kerstconferentie niet wordt opgepakt, dan was het misschien beter geweest helemaal niet bijeen te komen.***' -

Enkele concrete aanwijzingen van Rudolf Steiner over de organisatie van de Antroposofische Vereniging

De statuten waren geen statuten in de gebruikelijke zin, geen vastleggen van idealen of principes, geen vaststellen voor het leven, dat pas nog beginnen moest, ze waren niet bedoeld als statuten, maar als ***een verhaal van wat er al leefde en wat men wilde***. - Dienovereenkomstig zouden ze moeten worden veranderd als de omstandigheden zich verder zouden ontwikkelen, *in elk geval "uiterlijk over 10 jaar"*. (Mondeling overgeleverd, bron nog niet gevonden).

De secties: niet volgens een idee of geestelijke wetten - er moeten er 7 of 12 zijn - maar: welke mensen zijn er die werken - met al hun kracht en onbaatzuchtigheid in dienst van de zaak? - Edith Maryon was door hem bedoeld om de sectie Schone Kunsten te leiden, zij stierf - en dus was er geen sectie Schone Kunsten!

Voor de ***Hoge School*** en diens bestuur werd in de statuten alleen gezegd dat hij een eventuele opvolger zou benoemen. - Hij noemde er geen.

De communicatie tussen de leden onderling en vanuit de periferie met het centrum van Dornach zou als een ***bloedsomloop moeten zijn*** en een verbindende werking moeten hebben, waardoor wederzijdse waarneming en het op

verschillende manieren waarnemen van actuele gebeurtenissen - en daarmee een **gezamenlijk bewustzijn** - mogelijk wordt. Regelmatige berichten uit de groepen van over de hele wereld zouden ook dit doel moeten dienen - *zodat een lid in Wenen kan weten wat er gebeurt in een groep die in Nieuw-Zeeland leeft*. Een gemeenschappelijk bewustzijn zou zich ook sterker kunnen ontwikkelen indien in alle groepen aan de Leitsätze gewerkt wordt, door aan dezelfde inhoud te werken - naast de individuele onderwerpen. De brieven aan de leden bevatten talloze aanwijzingen over hoe je het leven in de ledengroepen kunt vormgeven. (Natuurlijk is dit niet meer zo gemakkelijk toe te passen in onze huidige situatie, omdat destijds het leven van de Antroposofische Vereniging zich bijna uitsluitend in de ledengroepen afspeelde, terwijl we tegenwoordig een wijdvertakte beweging hebben en al lang niet meer alle antroposofen naar groepen gaan. - Maar de opgave om een gemeenschappelijk bewustzijn en een gemeenschapsbewustzijn te bevorderen, is gebleven, daarvoor moeten nieuwe wegen gevonden worden).

Wekelijkse berichten van over de hele wereld over o.a. actuele gebeurtenissen en cultuur zouden naar de redactie van het weekblad moeten worden gestuurd, voornamelijk door de vertegenwoordigers van de landelijke verenigingen, maar dit gebeurde ook niet. Deze mensen moesten een soort "**externe bestuur versterking**" vormen. Degenen van hen die in Dornach langskwamen, zouden de bestuursvergaderingen met raadgevende stem kunnen bijwonen. Zo zou een levend **ritme van bloed en adem** zijn ontstaan **tussen het centrum en de periferie**.

Hierbij moet bedacht worden dat **Rudolf Steiners leiding positie** geestelijk een heel ander karakter moest hebben dan alle andere leiders voor of na hem. Door de **ik-functie** voor de vereniging op zich te nemen, moest hij ook als een ik het hele organisme doordringen en leiden, echter wel in de hierboven beschreven betekenis en de mensen absoluut vrij te laten; hij kon '**de modernste vereniging van de wereld**' alleen op de vrije wil bouwen. In de Antroposofische Vereniging mocht echter niets gebeuren buiten zijn bewustzijn om, want hij moest zich voor de geestelijke wereld voor alles verantwoorden. (Zie voor meer informatie de nieuwsbrieven 58 en 62, wtg-99.com/briefarchief) **Onderzoek**: Alle **vragen** die bij individuele leden leefden en die een onderzoek behoefte inhielden, moesten schriftelijk aan het bestuur worden gesteld. Het

antwoord erop, vanuit het onderzoek door Rudolf Steiner, zou dan aan alle leden worden meegedeeld.

De Antroposofische Vereniging moet *op 'echte menselijke relaties'* worden gebouwd. Dat maakt bijvoorbeeld duidelijk wat hij over stemmen zei: *dat het al met 100 mensen eigenlijk niet meer mogelijk (of zinvol) is om over mensen te stemmen*, omdat deze 100 mensen degene over wie ze moeten beslissen niet goed genoeg kunnen kennen om zijn geschiktheid te beoordelen ...

In november 1923, bij de oprichting van de Nederlandse Vereniging, waren er duidelijk *verschillende stromingen onder* de leden. Rudolf Steiner gaf Zeylmans von Emmichoven de aanbeveling (geparafraseerd): *'Je zegt wat je wilt doen en hoe je het wilt doen, en degenen die dat ook willen, sluiten zich bij je aan - en degenen die iets anders willen, kunnen hun eigen groep vormen*. Betekent dit dat in een "noodgeval", wanneer het niet mogelijk is om overeenstemming te bereiken over de vertegenwoordiging van een grotere groep (zoals een landelijk vereniging), er twee of meer "vertegenwoordigers" kunnen zijn? Een voorbeeld uit het heden is Japan, met ongeveer 300 leden en twee landelijke vertegenwoordigers.

Het tot stand komen van de esoterische *"Jugendkreis"* was vergelijkbaar. Oorspronkelijk waren er ongeveer 100 jonge mensen geïnteresseerd in het vormen van een esoterische groep, maar in de loop van de tijd kwamen ze erachter wie welke intenties en impulsen had - en daarom bij elkaar hoorde. Want je kunt natuurlijk alleen samenwerken met degenen die hetzelfde doel hebben! Als er verschillende doelen en groeperingen zijn, kunnen ze echter toch samenwerken voor overkoepelende opgaven. *"Op geesteswetenschappelijk terrein verenigt men zich door te differentiëren, te individualiseren, niet door te centraliseren!"* (GA 217a, p. 191, 28 februari 1923)

Tijdens deze bijeenkomst in Stuttgart in februari 1923, waar de conflicten thematisch in het middelpunt stonden en de tegenstellingen tussen de zogenaamde 'ouderen' en 'jongeren' escaleerden, probeerde de jonge Eugen Kolisko opnieuw met een vurige toespraak op te roepen tot eenheid. En toen kwam tot ieders grote verrassing Rudolf Steiner met het voorstel om een nieuwe, de Vrije Antroposofische Vereniging op te richten. Tijdens de volgende pauze richtte E. Kolisko zich tot Rudolf Steiner: 'Dokter, waarom hebt u mij niet verteld welke

plannen u heeft? Dan had ik dat toch niet eens geprobeerd.... **Plannen? Ik maak toch geen plannen! - Tot nu toe was het niet nodig, nu is het nodig.."**

De wens van jongeren voor een andere organisatie van de conferentie: Rudolf Steiner was gevraagd om voordrachten te geven voor een jeugdconferentie. De initiatiefnemers benaderden hem met de zorgvuldig uitgesproken, speciale wens of het dit keer mogelijk zou zijn om niet alle onderwerpen van tevoren vast te leggen, maar alleen het thema van de eerste avond. Naar aanleiding daarvan zouden zeker vragen komen en op basis daarvan zou het onderwerp voor de volgende voordracht kunnen worden vastgesteld. Ze hadden de reactie van Rudolf Steiner niet verwacht, die blij op dit verzoek inging, ja, eindelijk eens geen vast programma, maar een programma dat voortkomt uit het leven en het proces.

6 Wat is het bijzondere van een Antroposofische Vereniging onder leiding van Rudolf Steiner?

De Keulse Vereniging van 1912/13, of beter gezegd haar leiding, had haar opgaven al zelfstandig moeten erkennen en het leven in de Antroposofische Vereniging dienovereenkomstig moeten stimuleren en organiseren. (Het tegendeel was het geval - de vereniging kwam *gespleten* uit de oorlog, esoterisch werken was na 1914 niet meer mogelijk, een *interne oppositie* tegen Rudolf Steiner begon zijn werk steeds meer te boycotten, de Antroposofische Vereniging was in 1923 *uiteengevallen* en was 'een *schaduwbeeld*', '*ahrimanisch uitgehold*'. Wat tot dat moment als vereniging uit eigen kracht had moeten ontstaan, een gemeenschappelijk bewustzijn, verenigingsbewustzijn en bewustzijn van de opgaven, zodat de individuen zich lid voelen van een levend, bezielde en door de geest gedragen organisme, zich als vereniging een opgave stellen in dienst van de antroposofie en zo een gemeenschaps-ik ontwikkelen - dat was allemaal niet gebeurd.

*Toen Rudolf Steiner de leiding van de vereniging overnam, kregen de leden de mogelijkheid om hun opgaven **alsnog** ter hand te nemen*, doordat ze nu konden herkennen wat er door hem vanuit de bovenzinnelijke antroposofische beweging en de wil van de tijdgeest Michaël in de vereniging zou moeten stromen, en hadden ze uit vrije wil zijn impulsen kunnen oppakken. Hij had machtige demonische activiteit "geneutraliseerd" door zijn offer, voor een bepaalde tijd.

Nu was het aan de leden en vooral aan de leidinggeevenden om hun steentje bij te dragen.

Wat nu fundamenteel veranderd was, was de aard van de vereniging. Dat moest nu begrepen worden: "... want natuurlijk moet de Antroposofische Vereniging onder mijn leiding iets heel anders zijn dan onder leiding van iemand anders."

Dit verschil berust op het wezen van Rudolf Steiner zelf en wat er met de Antroposofische Vereniging is gebeurd toen hij de leiding overnam. (Nogmaals, slechts enkele aspecten van dit grote thema kunnen hier worden aangestipt).

Door hem was het wezen Antroposofia op ieder moment in de vereniging levend aanwezig, zijn individualiteit had de plaats ingenomen van het ontbrekende ik van de vereniging. Dat gaat schuil achter de uitspraak: «Toen ik met Kerstmis de leiding van de Antroposofische Vereniging overnam, werden de antroposofische beweging en de Vereniging één». Daarom kon zij nu niet anders als 'esoterisch' zijn, door hem. Zij kon echter alleen *leven* en een geestelijke werkelijkheid worden, als van nu af aan overal ook door de leden 'antroposofie werd bedreven'. Zij had alleen werkelijkheid kunnen worden en deze mogelijkheid kunnen verwezenlijken, wanneer «een voldoende aantal» leden voor dit «openbare geheim», het unieke van de Antroposofische Vereniging onder zijn leiding, hadden kunnen ontwaken en zich uit vrije wil en liefde voor de antroposofie volledig in zijn dienst hadden kunnen stellen. Zo had de Kerstconferentie het *begin van een wereldtijdenkeerpunt moeten zijn*.

Over het wezen van Rudolf Steiner

Hij had de beslissing ervan in een moeilijke, eenzame tweestrijd alleen genomen, want - de geestelijke wereld en mensheidsleiding zwijgt over vragen die aardse organisaties betreffen. - Hij handelde in overeenstemming met de filosofie der vrijheid vanuit een morele intuïtie op het hoogste niveau. Tegelijkertijd betekende dit dat hij niet kon weten of deze daad aangenomen zou worden door de geestelijke wereld! Daarom spreekt hij van twee risico's, die daarmee verbonden waren: Het ene bestond inderdaad uit de vraag of deze daad aangenomen zou worden door de geestelijke wereld - het andere bestond uit de vraag of het aangenomen zou worden door de mensen.

Het nieuwe en unieke van de Kerstconferentie-Vereniging was dat *een ingewijde, zich als mens en vanuit een vrij initiatief*, aan het hoofd plaatste van een aardse vereniging.

Om de aard van deze Vereniging van de Kerstconferentie zich wat levendiger voor te kunnen stellen, worden hier enkele karaktertrekken van Rudolf Steiner in herinnering gebracht.

Door hem konden de impulsen uit de bovenzinnelijke antroposofische beweging voortdurend in de ziel en het bewustzijn van de mensen en in het aardse leven stromen, in overeenstemming met de noodzaken van de tijd en de wil van de tijdgeest. Door hem waren alle verschillende karmische- en mysteriestromingen van de antroposofische beweging op aarde vertegenwoordigd. Er was geen onverwerkt karma van zijn kant met de leden dat zijn gedrag had kunnen beïnvloeden. Vrij van sympathie en antipathie kon hij ieder mens in zijn diepste wezen herkennen, zijn voorgeboortelijke besluiten, zijn vermogens en zijn karma waarnemen. Daardoor was hij in staat om mensen levensbepalende aanwijzingen te geven en opgaven toe te wijzen op een geestelijk verantwoorde manier. Hij overzag het verleden en de toekomst van de mensheidsontwikkeling, evenals de tegenwoordige tijdsomstandigheden, tot in de occulte achtergronden toe. Hij leefde in een permanente tegenwoordigheid van geest en continuïteit van bewustzijn. Terwijl hij met iemand in gesprek was, kon hij ook het karma in zijn aura lezen. Dit betekent - in termen van bewustzijnsdimensie - dat hij in staat was om zijn bewustzijn op meerdere objecten tegelijk te richten, zowel aardse als bovenzinnelijke. Als ingewijde moest hij tevens de tegenmachten *permanent in zijn bewustzijn hebben en voor zich zien*, want op het moment dat hij ze niet meer voor zich ziet, zijn ze in hem... «en dat kan dodelijk zijn voor een ingewijde»... Uit welke geestelijke volmacht hij werkte kan ook worden vermoed als men zich realiseert wat hij zei over zijn werken aan de Mensheidsrepresentant. Om de twee tegenmachten correct te kunnen portretteren, moesten ze voor hem model zitten. - Lucifer deed dat graag... Ahriman weigerde - hij wil nooit gezien en herkend worden. - *Maar Rudolf Steiner dwong hem voor hem model te zitten zolang hij dat nodig achtte (waarop Ahriman wraak nam door onder andere een van de geslepen vensters stuk te laten springen).*

En zo zou er nog veel meer genoemd kunnen worden om een idee te geven van het geestelijke en morele niveau van Rudolf Steiner.

Alleen het werkelijke begrijpen van het wezen van Rudolf Steiner en zijn missie had het mogelijk kunnen maken om op de Kerstconferentie de geheel andere aard van de Antroposofische Vereniging te beseffen en de onbaatzuchtige wil op te wekken en te versterken om zich geheel in zijn dienst te stellen. «*Antroposofie is eredienst*». Deze antroposofie is in de woorden en intenties van Rudolf Steiner tot uitdrukking gekomen; hij was de schepper ervan door haar vanuit de bovenzinnelijke werelden naar de mensheid te brengen.

7. Welke vormen waren alleen gerechtvaardigd bij Rudolf Steiner?

Zelfs al komen we tot morele intuïties en putten we uit bovenzinnelijke kennis, dan blijft dit door onze menselijke zwakheden en eenzijdigheid altijd "fragmentarisch" - en moet het door anderen worden aangevuld. Alleen Rudolf Steiner was in staat om uit het bewustzijn van de tijdgeest, uit de bronnen van de Mysteriën en de hele ideeënwereld te putten wat nodig was voor deze tijd. Door hem was het wezen Antroposofia «ter wereld gekomen». Door hem en alleen door hem konden de woorden van Michaël en de wil van de tijdgeest direct tot de mensen spreken. Zijn ik had de plaats ingenomen van het ontbrekende verenigings-ik, de vereniging was als zijn lichaam... Hij moest zich nu tegenover de geestelijke wereld verantwoorden voor alle daden, nalatigheden en mislukkingen van de leden alsof hij ze zelf had aangegaan - wat leidde tot «*de vreselijkste tegenslagen*» en uiteindelijk tot zijn zogenoemde ziekte. Hij had geen opvolger voor de leiding van de Hoge School benoemd. En ook toen Ita Wegman ernaar vroeg, gaf hij geen instructies of aanwijzingen over hoe het verder moest na zijn dood. In dit opzicht was *de centrale leiding van de Hoge School en de Vereniging en haar geestelijke leiding »van bovenaf«* alleen gerechtvaardigd met en door Rudolf Steiner. Toen hij naar de geestelijke wereld terugkeerde, bestond de Antroposofische Vereniging van de Kerstconferentie niet meer, ze werd iets heel anders, “*want natuurlijk moet de Antroposofische Vereniging, als ze door mij geleid wordt, iets heel anders zijn dan wanneer ze door iemand anders geleid wordt*”.

Zo was "de terecht bestaande Michaëlschool op aarde"¹ in zijn oorspronkelijke vorm er niet meer. Een opvolger had Rudolf Steiner niet benoemd. Michael kon alleen rechtstreeks tot mensen spreken via zijn ik en zijn wezen. (Hij heeft eens aangeduid hoe het voelt en wat er gebeurt *als je in het bewustzijn van een*

¹ GA 270, P.457.

Archai wilt lezen...) Voor het nagelaten geestesgoed kon nog wel gezorgd worden, maar het kon niet verder ontwikkeld worden als een levende, scheppende stroom op aarde.

Men had moeten inzien dat deze Antroposofische Vereniging en Hoge School alleen in deze vorm bij Rudolf Steiner een geestelijke werkelijkheid was. Ze bestond niet meer toen hij naar de geestelijke wereld terugkeerde... Alles moest uit het leven en de werkelijkheid worden gevormd, daarom was het uitgesloten dat na zijn dood **de vorm** behouden had moeten worden, die alleen door zijn leiding met leven gevuld kon zijn.

Wat nog bestond waren mensen met roze en blauwe kaarten die zich lid *voelden* van de Vereniging van de Kerstconferentie, die min of meer trouw leefden met de grondsteen spreuk ... en met het antroposofische geestesgoed. Maar was dat alles wat telde? Het zijn niet de vormen en uiterlijke tekenen die het esoterische uitmaken, maar de mate van bewustzijn en het ontwaakte leven in de geestelijke wereld, het leven met de geestelijke wezens die deze beweging leiden. Wie was in staat om met hen te communiceren? - Als de 4 x 12 gevonden waren, in wie de Michaëls gedachte krachtig leefde - dan had Rudolf Steiner waarschijnlijk verder kunnen leven, zijn missie kunnen vervullen en misschien de catastrofe van Midden-Europa kunnen voorkomen.

De tragiek na zijn dood: **het niet begrijpen en het falen ging door** doordat men probeerde de **vorm** te behouden, en wel een onbegrepen vorm... (zie hoofdstuk 9)

Natuurlijk hebben wij ook de opgave en de mogelijkheid om een verbinding te zoeken met geestelijke wezens, om ons te scholen en te oefenen en op te stijgen naar hogere niveaus van bewustzijn. En - op elk niveau - is er iets mogelijk als we ons verenigen en in harmonie samenwerken. «*Wanneer er twee of drie samen zijn in mijn naam...*» - Rudolf Steiner beschreef het begin van deze weg in de omgekeerde cultus. Op de Kerstconferentie sprak hij over de harmonie van de harten, die het voor hogere wezens mogelijk maakt naar ons af te dalen en onder ons en met ons te werken. - Ook het meditatiebeeld moet genoemd worden, dat hij gaf aan het leraren college in Stuttgart, zodat zij zich bewust zouden worden hoe wezens zich in hun kring aansluiten. (GA 269, P. 155)

Lili Kolisko heeft de uitspraak van Rudolf Steiner overgeleverd: "*Als er na mijn dood ook maar twee mensen onbaatzuchtig en puur voor de zaak werken, zal ik door hen kunnen werken.*" ("Eugen Kolisko, een levensportret")

8 Waaruit haalde Rudolf Steiner de sociale impulsen?

Antroposofie is een mens... die onzichtbaar onder ons rondgaat, die geraadpleegd wil worden voor alles wat wij op aarde willen doen.

Als antroposofie een mens is en de mens een driedelig wezen, dat ook het sociale leven in overeenstemming met deze werkelijkheid moet vormgeven, *hoe kan de nieuwe sociale vorm van de Antroposofische Vereniging dan anders dan driedelig worden opgevat*, als zij het lichaam voor het wezen Antroposofia moet worden?

In de toespraak bij de grondsteenlegging op 25 december 1923 wordt het driedelige menselijke zielewezen in verschillende formuleringen en in ritmische opbouw aangesproken - tot het moment waarop de driedelige grondsteen onder de geestelijke leiding van Rudolf Steiner ontwikkeld en gevormd kon worden - individueel in iedere ziel. - Het leven zelf, vloeiend uit het wezen Antroposofia, had door Rudolf Steiner sociaal vormend kunnen werken en een driedelig gemeenschapslichaam kunnen ontvangen. (De Hoge School, de Vereniging van de Kerstconferentie als puur menselijke vereniging en de omgedoopte Goetheanumbouwvereniging als 'overkoepelende' of naar buiten toe representatieve vereniging met de vier onderafdelingen Uitgeverij, Kliniek, Administratie van de Ledenvereniging en Administratie van de Goetheanumbouwvereniging).

Een aanwijzing voor een andere bron voor de nieuwe, christelijke sociale vormgeving vinden we in de volgende woorden over de door het vuur verwoeste gebouw van het eerste Goetheanum.

"...Zoals het vuur van Efeze door Aristoteles en Alexander werd gebruikt toen het opnieuw oplaaide in hun harten, maar eerst oplaaide in de ether daarbuiten, van waaruit het opnieuw de geheimen tot hen droeg, die dan konden worden begrepen in de eenvoudigste termen, net zoals daar het vuur van Efeze kon worden gebruikt, zo is het aan ons, en wij zullen er ook toe in staat zijn om datgene te benutten, wat - dat mag in alle bescheidenheid gezegd worden - door

de vlammen van het Goetheanum zich in de ether heeft verbreid wat door de antroposofie werd gewild en verder gewild zal worden.....Wat voorheen min of meer een aardse aangelegenheid was, uitgewerkt, opgericht werd als een aardse zaak, is met de vlammen in de hele wereld uitgedragen. Juist omdat ons dit ongeluk is overkomen, kunnen we zeggen, de gevolgen van dit ongeluk erkennende, dat we nu begrijpen dat we niet alleen een aardse zaak vertegenwoordigen mogen, maar een zaak van de wijde etherische wereld waarin de geest leeft. Want de zaak van het Goetheanum is een zaak van de wijde ether waarin de geest vervulde wijsheid van de wereld leeft. Het is naar buiten uitgedragen en we mogen ons vervullen met de impulsen van het Goetheanum als naar binnen komend vanuit de kosmos.

*Laten we het als beeld nemen. Maar het beeld betekent een diepe waarheid. En deze diepe waarheid wordt in eenvoudige woorden uitgedrukt door te zeggen: **dat het antroposofische werk sinds de Kerstimpuls doordrongen moet zijn van een esoterisch kenmerk. Dit esoterische kenmerk is er, omdat datgene wat aards was, door dat, wat in het fysieke vuur meewerkte, echter als astraal licht, hetgeen uitstraalt in de wereldruimte - dit op zijn beurt weer terugwerkt in de impulsen van de antroposofische beweging, als we maar in staat zijn deze impulsen op te nemen'** (GA 233a, p. 166).*

Deze woorden kunnen beter worden begrepen als we iets **van het wezen van het gebouw** voor de geest halen:

Wat was het unieke, nieuwe en nog steeds toekomstige aan dit eerste Goetheanum? Al het fysiek-stoffelijke, aardse was door het werk van Rudolf Steiner, door zijn putten uit het wezen van de levende Christus, op een hoger niveau, op het niveau van het levende gebracht. In dit gebouw zou de antroposofie op een beeldend-zintuiglijke manier voor de ogen en de ziel van de mensen hebben gestaan, tot en met de mogelijkheid dat een karma-schouwen had kunnen worden opgewekt door de vormen, die het principe van de metamorfose volgden. Dit eerste Goetheanum was “gebouwde Antroposofie”. Alles wat honderden actieve leden liefdevol met hun eigen handen hadden gesneden en geschilderd, evenals hun arbeid en financiële steun, was erin opgenomen. Deze substantie van liefde had er ook toe bijgedragen het gebouw te vullen met levende substantie, er het lichaam van een levend wezen van te maken. Dit wezen stierf op

oudejaarsavond 1922 door de vlammen. *"Ons dierbare Goetheanum is van ons weggestorven..."* waren de woorden van Rudolf Steiner na het verlies.

Het **geestelijke Goetheanum** dat door het vuur was gegaan, straalde vanuit de kosmos terug in de antroposofische beweging. Rudolf Steiner ontleende er impulsen aan voor de *«modernste vereniging ter wereld»* en ontving datgene wat hem door het vuur als getransformeerd wezen tegemoet straalde.

Het fysiek-aardse gebouw was opgetild naar het levende door de nieuwe christelijke kunstimpuls en door de actieve liefde en toewijding van de leden en hun etherische en ziele-geestelijke substantie, die zij aan het gebouw hadden gegeven. Nu moesten uit het etherische de impulsen en vormende krachten voor *de nieuwe sociale kunst* worden ontvangen en instromen in de sociale vormgeving van een menselijke gemeenschap op aarde. Waargenomen en ontvangen door Rudolf Steiner - moesten ze worden begrepen, ervaren vanuit het hart en gewild door de leden. *Het gebouw had vanaf Kerstmis 1923 herboren kunnen worden als sociale tempel en als sociale kunst.*

*Een van de oorspronkelijke vormgevingsprincipes van het eerste Goetheanum was **het evenwichtsmotief**.* Bezoekers werden er bij binnenkomst meteen door ontvangen als ze naar de grote zaal wilden gaan: het was de plastisch-kunstzinnige vorm van het evenwichts-zintuigorgaan uit het binnenoer, dat de leuning bij de opgang van de trap afsloot. En in het midden van het gebouw had de Mensheidsrepresentant moeten staan, in zijn evenwicht scheppende gebaar. In hem werd het **evenwicht** uitgebeeld **als een proces**. Vanuit de kosmisch-menselijke scheppende krachten van het hart, vormt de Christus als het mensheids-ik tussen Lucifer en Ahriman voortdurend uit de stromende liefde het midden als de "zonne-ruimte der vrijheid".

Juist deze twee bronnen van sociale vormgeving zijn vandaag de dag nog steeds actueel en moeten leidend zijn bij de dringend noodzakelijke reorganisatie van de Algemene Antroposofische Vereniging, als we ons na honderd jaar weer bewust willen worden van de impulsen van Rudolf Steiner en de Kerstconferentie. (Zie hoofdstuk 12 voor concrete voorstellen)

Deel III

9. Vergissingen en misverstanden

Naar onze mening zijn er meerdere vergissingen en misverstanden waarin wij als leden van de Algemene Antroposofische Vereniging al honderd jaar leven en die ernstige gevolgen hebben.

Ten eerste sprak Rudolf Steiner over de "algehele vormgeving" onder zijn leiding die nu noodzakelijk zou worden en over het feit dat *"het bestuur datgene aan de leden aandraagt wat het als de opgave van de vereniging... beschouwt"*. Doordat hij met zijn individualiteit de opgave van het ik van de vereniging vervulde, moest hij de hele vereniging als een lichaam met bewustzijn doordringen en was hij erop aangewezen dat zijn impulsen door de leden werden opgenomen, zodat het leven vanuit de geest in het verenigingsorganisme kon binnenstromen. Zo laat zich die «algehele leiding» door Rudolf Steiner nieuw begrijpen, ze kon op geen enkele manier van toepassing zijn op een of andere opvolger. Bovendien was er het misverstand dat «algehele leiding» werd verward met «centralistisch», met als gevolg dat alleen de eerste helft van het initiatiefprincipe werd gerealiseerd en er geen rekening werd gehouden met het evenwichtsproces: **de resonantie**. Men zag over het hoofd dat bij Rudolf Steiners hervormings-initiatief **alles afhing van de acceptatie ervan door de leden!** Het ging helemaal niet om een aristocratische leiding - zoals echter al zijn opvolgers en de leden het zagen. *"Het bestuur legt aan de leden voor wat het ziet als de opgave van de vereniging - en als die het aannemen, is het bestuur (ook) het bestuur. En als ze dat niet doen, is het bestuur - niets."* De gevolgen lieten zien hoe serieus dit genomen moest worden - **het werd niet aangenomen - en Rudolf Steiner verliet het aardse plan.**

Als het initiatief-principe voor alle leden zou gelden en als de vraag naar de resonantie vandaag de dag geldig zou zijn en ter harte zou worden genomen, dan zouden de leidinggevendenden hun initiatieven ook ter bevestiging aan de leden voorleggen - en als de consequentie van een afwijzing zo duidelijk zou worden aanvaard zoals Rudolf Steiner ze aanvaardde... dan zou dit wel in een heel andere vormgeving van de vereniging resulteren.

In overeenstemming met dit misverstand werden sinds Kerstmis 1925 (nadat Albert Steffen als eerste voorzitter was gekozen) alle leiders 'benoemd' door

coöptatie, een procedure die uitgerekend in het bestuur van Stuttgart werd toegepast, vanwaar de sterkste 'interne oppositie' tegen hem uitging, een procedure die hij omschreef als 'inteelt' - en die in 1935 werd opgenomen in de statuten van de Algemene Antroposofische Vereniging, het jaar waarin Ita Wegman en Elisabeth Vreede uit het bestuur werden gezet. Dit ter onderstreping van dit principe. De samenstelling van het oorspronkelijke bestuur behoorde tot het initiatief van Rudolf Steiner, in die zin dat hij een bestuur aan zijn zijde plaatste, waarvan hij geloofde *met deze zijn intenties te kunnen verwezenlijken*. (GA 260a, p. 183) Dit beeldende principe laat zich niet zomaar overdragen op alle volgende besturen - wat ook helemaal niet zijn bedoeling was - er was geen overeenkomstige procedure in de statuten van de Kerstconferentie. - Na de dood van Rudolf Steiner werd de leiding van de vereniging op een centralistische manier opgevat en als in een eenheidsstaat uitgevoerd, gesteund door de overgrote meerderheid van de leden. Andersdenkenden en vragenstellers werden afgewezen of genegeerd.

Bij de (*vermeende*) *centralistische leiding* van Rudolf Steiner werd blijkbaar de geestelijk-morele hoogte en het niveau waarop deze individualiteit staat, volledig over het hoofd gezien. Kan een vereniging geleid door 'normale' mensen (die niet als hoogste ingewijden kunnen gelden) eigenlijk iets anders zijn dan een bestuurlijke vereniging voor het verzorgen van het geestesgoed? (Zoals Marie Steiner in 1948 nog had willen oprichten, zij heeft Albert Steffen nooit als de legitieme leidinggevende van de Hoge School gezien). En *afhankelijk van hoe zo'n bestuurlijke vereniging deze taak vervult, kan zij een levend, bezielde organisme en schaal voor de antroposofische beweging worden* in de zin, zoals Rudolf Steiner dat al voor de in 1912 opgerichte Antroposofische Vereniging gehoopt had. Anders kan elke centralistische, 'eenheidsvorm' ertoe leiden dat engelwezens, die achtergebleven zijn uit het 3e cultuurtijdperk, er doorheen werken en de mensen die tot dit organisme behoren, dienovereenkomstig beïnvloeden. (zie Nieuwsbrief 62). Misschien zijn de vele conflicten, uitsluitingen en polarisatie tendensen in de geschiedenis van onze vereniging, hier een uitdrukking van?

Wat veranderde er door *de dood van Rudolf Steiner? De vereniging verloor haar ik*. Maar het werd niet weer alleen wat ze eerder was geweest - een bestuurlijke vereniging - er gebeurden veel ergere dingen: nu kon er niets meer tegen de demonen worden gedaan, zij begonnen hun vernietigingswerk vanuit

precies dezelfde krachten die ook in Duitsland en Midden-Europa hun verwoestingen aanrichtten. (Ook achtergebleven engelwezens uit de Egyptische tijd?) Haat en hetze woedden tegen Ita Wegman. - **Daardoor verloor ook de Antroposofische Vereniging haar gemeenschaps-ziel**, want door de conflicten, de strijd en het ontstaan van partijen werd ze uiteengeslagen. (Rudolf Steiner zei in een esoterische les: *Haat slaat het astrale lichaam uiteen!*)

Tot de levende organiserende principes van de Antroposofische Vereniging onder leiding van Rudolf Steiner behoren als evenwichtsprocessen: Initiatief en resonantie, de bloedsomloop tussen centrum en periferie door communicatie en de driegeleding van het sociale organisme. Ze zijn **nog steeds 'van deze tijd' en toekomstgericht** - en wachten op realisatie.

10. Hoe ontwikkelde de vereniging zich na de dood van Rudolf Steiner?

De verdere tragische ontwikkeling wordt niet alleen gekenmerkt door de conflicten, maar vooral door het feit dat ze leidden tot de **uitsluiting van** de naaste en meest vertrouwde medewerkers en esoterische leerlingen van Rudolf Steiner, evenals andere belangrijke persoonlijkheden.

Ita Wegman, mede leidinggevende van de eerste klasse van de Michaëlschool, impulsgeefster en medeoprichtster van de nieuwe mysteriegeneeskunde, werd in 1935 uit het bestuur gezet. Zo ook **Elisabeth Vreede**, die door Rudolf Steiner in de verschillende cycli van basis voordrachten (bijv. over heilpedagogie, algemene mensenkunde, landbouw) expliciet werd genoemd als degene, die zijn aanwijzingen verder moest onderzoeken op hun kosmologische dimensie. Men kan alleen maar vermoeden welke belangrijke kosmologische aspecten zij als hoofd van de wiskundige astronomische sectie voor de verschillende vakgebieden had kunnen bijdragen!

In de loop van de verdere ontwikkelingen werd ook **Marie Steiner** uit de leiding gezet. Zo had Albert Steffen vanaf 1935 als enige tekenbevoegdheid voor de toelating van nieuwe leden en alle andere besluiten. Aangezien noch Guenther Wachsmuth noch Albert Steffen door Rudolf Steiner aangewezen waren voor de esoterische opgaven van de Hoge Schoolleiding, moet gezegd worden dat juist de esoterische (en vrouwelijke) stroming uit het bestuur van de vereniging werd verdrongen. - Het "overblijvende bestuur" breidde zich vanaf

1935 uit door coöptatie. (Om misverstanden te voorkomen: dit is geen oordeel over het belang van Albert Steffen als spirituele persoonlijkheid! Of om zijn hoge poëtische vermogens te ontkennen, maar dat hij als individualiteit niet uit de 'hoofdstroom' van de antroposofische beweging kwam, eigenlijk een eigen stroming had kunnen oprichten en dat hij geen innerlijke relatie had met de Antroposofische Vereniging als zodanig, aldus Rudolf Steiner in brieven aan Marie. In dit opzicht is het een tragedie voor beiden - voor de vereniging en voor hem, die zijn eigenlijke opdracht niet ten volle heeft kunnen vervullen - maar tegelijkertijd 40 jaar lang een grote hindernis is geweest voor de ontwikkeling van de vereniging, weliswaar ook door het onbegrip van de leden, die hem praktisch in zijn autoritaire rol hebben gedwongen...).

Na de dood van Rudolf Steiner werden de esoterische en de aan hem nauw verbondene hoofdstromingen uitgeschakeld - en secundaire of zelfs tegenstromingen deden hun intrede, als men de 'wil tot waarachtigheid' als kenmerk van de antroposofische beweging wil zien. (Guenther Wachsmuth had duidelijk moeite met waarachtigheid... of een slecht geheugen. Als bestuurslid heeft hij meerdere malen aantoonbaar onwaarheden verspreid. Dat doet dan weer niets af aan zijn grote verdiensten voor de bouw van het tweede Goetheanum!).

In welke sociale vormen leven we?

Vanuit het oogpunt van sociale vorming ontstond er een *mengvorm*, doordat de leden meenden deel uit te maken van de vereniging van de Kerstconferentie (met de naam Antroposofische Vereniging), maar met Kerstmis 1925 een eerste voorzitter kozen in het kader van de statuten van de Algemene Antroposofische Vereniging, respectievelijk de omgedoopte Goetheanumbouwvereniging - zogenaamd voor de Vereniging van de Kerstconferentie (die in zijn statuten geen procedure had voor de bestuur opvolging!). Men leefde in de overtuiging dat de Algemene Antroposofische Vereniging en de Kerstconferentie Vereniging sinds 8 februari één waren geworden. Men leefde met twee statuten, in die zin dat de statuten van de Kerstconferentie-Vereniging werden beschreven als principes en werden gezien als intern geldig - en de statuten van de Goetheanumbouwvereniging als de 'officiële' statuten voor de buitenwereld. Uitgerekend de statuten van de Kerstconferentie werden omgedoopt tot "Principes" - om een beter onderscheid te maken. En dit ondanks het feit dat Rudolf Steiner tijdens de Kerstconferentie meerdere malen zei dat het geen principes of statuten in de

gebruikelijke zin konden zijn; hij wilde juist het vastleggende karakter van "principes" vermijden!

11. het belang van "correcte" sociale structuren

Het type sociale structuren is bepalend voor welke hogere wezens zich erbij kunnen aansluiten. Sociale disharmonie wordt altijd veroorzaakt door "verkeerde sociale voorzieningen". Het is onmiddellijk duidelijk dat disharmonie moet ontstaan waar eigentijdse en niet van deze tijd zijnde impulsen elkaar ontmoeten in mensen. (R. St. bijv. in de voordracht over demonen, spoken en geesten in GA 102, 4 juni 1908).

Daarom moet worden aangenomen dat sociale structuren die niet overeenkomstig het driedelige mensenwezen organisatievormen bieden, die geen vrij geestelijk leven mogelijk maken, die geen initiatieven toestaan om de vereniging mee vorm te geven, maar die centraal worden geleid, in onze tijd niet geschikt zijn voor de invloed van de Michaëlische en christelijke engelenhiërarchieën. Eerst en vooral kan de persoonlijke engel via het individu werken. Het is echter alleen via gemeenschappen dat hogere wezens worden aangetrokken. *Alleen wanneer gemeenschappen op een eigentijdse manier worden gevormd, kunnen wezens inwerken in de zin van een voortschrijdende ontwikkeling.* Hoe meer mensen zich bewust en uit vrije wil tot hen wenden, hoe vruchtbaarder deze betrokken zullen zijn en een inspirerende rol kunnen spelen. (De tegenmachten respecteren de menselijke vrijheid niet en werken verleidelijk of dwingend via het onbewuste. Hun aanvalspunten zijn menselijke zwakheden waar zelfkennis ontbreekt).

Hier is het essentieel om onderscheid te maken tussen de individuele ('privé') mens en de mens als lid van een sociaal organisme. Want antroposofie kan natuurlijk altijd in individuen en werkgroepen leven, binnen of buiten de maatschappij. Het is alleen de kwaliteit van het werk die bepaalt of de *essentie van de antroposofie* gevonden kan worden. *Opdat de antroposofie via een verenigingsorganisme als kracht voor culturele vernieuwing kan werken, moet dit organisme naar haar aard gevormd zijn.* Een organisme die niet naar haar aard gevormd is, zal door zijn vormstructuur de tegengestelde machten moeten dienen en de vraag rijst of de conflicten tussen leiding en leden daar een uitdrukking van zijn. Dat de Algemene Antroposofische Vereniging decennialang niet

in staat is geweest om een door en door cultureel vernieuwende kracht te ontwikkelen in de mate die nodig zou zijn geweest, zal waarschijnlijk niemand betwisten die bekend is met de overeenkomstige doelen en voorspellingen van Rudolf Steiner. - **Wat door individuen werd en wordt bereikt, wordt hier niet over het hoofd gezien!** Alleen stonden Rudolf Steiner heel andere dimensies als dringend noodzakelijke voor ogen.

(Om een paar *kernwoorden te* noemen *over de taken die ons nog te wachten staan*: Als de impuls van de Kerstconferentie zou worden opgepakt, zou het aantal leden in korte tijd verdrie- of verviervoudigen. In de toekomst zouden antroposofen bij alle beslissingen over grote politieke en maatschappelijke vraagstukken als adviseur worden ingeschakeld. - Een bijzonder belangrijke taak was de spiritualisering van de natuurwetenschap, want materialisme zou de aardse warmteatmosfeer verstoren. - In plaats van film en televisie zouden er heel andere filmtechnieken ontwikkeld moeten worden die de verbeeldingskracht niet ondermijnen. Hij sprak ook over de mogelijkheid om een telefoon te ontwikkelen die individuele spraakoverdracht met behulp van een vlam mogelijk zou maken... (deze drie verwijzingen komen uit het boek van Werner Schäfer, "Rudolf Steiner über die technischen Bild-und Tonmedien", Widar-Verlag, p. 343, p. 396 en p.275). Het experiment in Einsingen was het begin van een levensether genererende methode. Het zou dringend nodig zijn, zei Rudolf Steiner, net als de veredeling van turfvezels om te beschermen tegen straling. Biodynamische landbouw zou zich wereldwijd moeten verspreiden en de overheersende landbouwmethode moeten worden om over voedingsgewassen te kunnen beschikken die de spirituele ontwikkeling van de mens nog mogelijk zouden maken. En zelfs als dit zou gebeuren, zou het nog steeds niet genoeg zijn; er zouden extra voedingsgewassen zoals de lichtwortel nodig zijn om de afname van de lichtether te compenseren. ... (Wat vindt er wereldwijd alleen al door de vloed van leugens plaats aan de vernietiging van de lichtether?)- Pas hoorde ik dat Rudolf Steiner ook biodynamische boeren de opdracht had gegeven om overlevingsruimte te creëren voor insecten en vogels. Dit is nauwelijks in het bewustzijn doorgedrongen, laat staan dat het gerealiseerd is? En nu hebben we insecten- en vogelsterfte op immense schaal. De kunst en de nieuwe artistieke impulsen, waar ook een dramatisch verlies van substantie kan worden waargenomen, kregen een belangrijke taak. De impuls voor de planten verfstoffen of

zijn impuls voor nieuwe toneelverlichting, bijvoorbeeld (begonnen met Ehrenfried Pfeiffer), met atmosferische en geïndividualiseerde, voortdurend veranderende verlichting voor elk toneelfiguur, zijn niet of nauwelijks opgepakt. En er zijn nog veel meer dingen te noemen die niet of slechts in beperkte mate zijn gerealiseerd).

Sinds de dood van Rudolf Steiner is geprobeerd om voort te zetten wat hij op de Kerstconferentie aangelegd had. Enerzijds zijn *vormen gehandhaafd die alleen met hem als ingewijde te rechtvaardigen waren*, zoals de oprichting en geestelijke leiding van de Hoge School, anderzijds zijn *uitgerekend de organisatorische elementen die Michaëliësch op vrijheid gericht en nog lang eigentijds zullen zijn, niet als zodanig erkend en doorgevoerd*, zoals de driegelede organisatie van de Vereniging en het principe van initiatief en bekrachtiging, instemming en medewerking van de leden.

In plaats daarvan werd *de verkeerd begrepen vorm van een initiatiefprincipe* vanuit de leiding als een autoritair-aristocratische vorm gevestigd, terwijl het juist met de essentie van de antroposofie als 'uit de geest stromend leven' zou overeenkomen, als vanuit het samenleven en samenwerken van de leden, vanuit de geestelijk aanwezige impulsen van de mensen, de noodzakelijke vormen vanzelf zouden ontstaan. Wanneer verouderde vormen het initiatief van de leden om het verenigingsleven mee vorm te geven decennialang in de weg staan, dan hoeft het geen verbazing te wekken dat de externe antroposofische beweging is gegroeid in de vorm van instituten, opleidingen en initiatieven, terwijl tegelijkertijd de vereniging is gekrompen en weinig of geen aantrekkingskracht meer uitoefent.

De verouderde vormen worden in stand gehouden door een wisselwerking tussen leidinggevend en leden. Aan de ene kant vertegenwoordigt de leiding een *autoritaire aanspraak op leiderschap*; aan de andere kant wordt ze gesteund door al die leden die graag in de voortzetting van de kerstbijeenkomst willen leven en een esoterisch bestuur willen hebben. *Het geloof in autoriteit* leeft dus aan beide kanten. Rudolf Steiner zegt echter dat Christian Rosenkretz nooit kan werken waar een geloof in autoriteit is. En daar kunnen we aan toevoegen: Zelfs Rudolf Steiner niet. Want al in 1915 zei hij: "Wat moet er van de vereniging worden als we altijd zeggen *"hij is het bestuur, hem moet je volgen, ... hij*

zal dingen wel voor elkaar krijgen?" Hij beschreef dit als een *onmogelijkheid*. (GA 254, p. 189f)

Tot op de dag van vandaag worden degenen die het niet eens zijn met de opvattingen en besluiten van de leiding en dit uiten, door degenen die in autoriteit geloven als *tegenstanders* gezien. Ook hier zet zich een onbewuste overtuiging voort: voor Rudolf Steiner als vertegenwoordiger van de hele bovenzinnelijke antroposofische beweging was iedereen die zijn impulsen niet accepteerde of boycotte - al was het maar onbewust - een echte tegenstander van de antroposofie! Dat was precies de 'innerlijke oppositie' die haar werk op aarde verhinderde. Maar deze houding - *'Wie tegen het bestuur is, is een tegenstander van antroposofie'* - leeft tot op de dag van vandaag voort, ook al kunnen de impulsen van de tegenkrachten tegenwoordig juist door de onjuiste, verouderde structuren zowel vanuit de leiding als vanuit de leden werken. Daarbij komt het verwoestende dempende effect op het bewustzijn, dat wordt bereikt door de voortdurende herhaling van onware, vanuit de feiten onjuiste beweringen, in die zin dat bijna het hele lidmaatschap al bijna honderd jaar in dwaling en verwarring leeft over de identiteit van de Vereniging. ("Golf van verwarring", AWW 10/23)

Beide partijen *lijden al* bijna honderd jaar *onder de situatie*. *Sinds* de Coronatijd is er een sterker *ontwaken begonnen* en is de wil om te veranderen voelbaar. Dit jaar hebben zich ook de eerste hoopvolle ontwikkelingen voorgedaan.

Wat steeds weer als de wens te horen is, dat er *andere mensen* in de leiding zouden moeten komen, lijkt niet tot de kern van het probleem door te dringen en is geen oplossing, zoals we al tientallen jaren hebben kunnen vaststellen: met elke nieuwe sectieleider of nieuw bestuurslid leefde de hoop weer op dat er nu eindelijk iets aan de misstanden zou veranderen. In plaats daarvan was het pijnlijk om te zien hoe deze mensen veranderden zodra ze in hun functie aantraden. *Zou het kunnen dat er wezens aan het werk zijn in de organisatie en structuur van de vereniging die sterker zijn dan het individu dat met goede wil en de beste bedoelingen zijn taak op zich neemt?* De oude, aristocratische patronen hebben een krachtig effect en hebben tot nu toe ieder daar zodanig veranderd dat oude vrienden en goedwillende leden zich na verloop van tijd moesten realiseren: deze persoon is onbereikbaar geworden. - Als het zo is dat de achtergebleven engelen van het 3e post-Atlantische cultuurtijdperk in "faraonische" leiderschapsstructuren kunnen werken, wordt het begrijpelijk dat een individu zich

niet gemakkelijk staande kan houden tegen ahrimanische engelen of aartsengelen... En dit fenomeen is ook bekend: Als je elkaar "privé" ontmoet, op een zuiver menselijk niveau, kun je met elkaar communiceren en elkaar begrijpen en ervaar je een warme band, wederzijdse waardering en zelfs een gemeenschappelijke wil. Zodra je echter "als functionaris" spreekt, vanuit je functie, kan dit van het ene op het andere moment veranderen. Je vindt jezelf (wederzijds!) onbereikbaar en als achter muren. - Hebben we hier te maken met een occulte gevangenschap?

Hoe kunnen we samen een positieve verandering tot stand brengen? Alleen door ***stapsgewijs de structuren te veranderen en tegelijkertijd mensen daarbij te betrekken*** die andere richtingen in de vereniging vertegenwoordigen dan nu door de leiding het geval is. *We kunnen de voltallige antroposofische beweging alleen realiseren door verscheidenheid.* En daarvoor hebben we andere structuren nodig. Het is geen kwestie van 'afzetten' of revolutie, maar van een evolutionair proces om uit alle constructieve en verantwoordelijk meewerkende leden met behulp van eigentijdse methoden tot een ***hiërarchie van competenties en vertrouwen*** te komen, waarbij de leiding breed door de leden gedragen kan worden, omdat zij 'van onderop' groeit en nieuw aangroeit. (Meer details over mogelijke procedures in het volgende hoofdstuk).

Conclusie:

Zoals uit het bovenstaande blijkt, zou ***het unieke karakter van de Antroposofische Vereniging van de Kerstconferentie met Rudolf Steiner*** en de onmogelijkheid om voor de Algemene Antroposofische Vereniging te refereren aan zijn uitspraken met betrekking tot haar organisatie, erkend moeten worden om vandaar uit te komen tot een bereidheid voor een eigentijdse reorganisatie van de Algemene Antroposofische Vereniging. De ten onrechte aan Rudolf Steiner toegeschreven en verkeerd begrepen centrale structuren moeten dringend worden opgeheven en omgevormd.

Deze impuls komt bij veel leden steeds meer tot leven, zo bleek uit de verslagen van de themagroepen op het Ledenforum op 9 september 2023. *Er wordt gezocht naar vormen van ledenparticipatie en medezeggenschap.*

De eerste en mogelijke **korte termijn stap** naar reorganisatie zou de vorming van een ***"orgaan voor medeverantwoordelijkheid van de leden"*** kunnen zijn, dat bijvoorbeeld zou kunnen worden uitgevoerd volgens de - eventueel aan

te passen - "chair-back"-methode, waarmee Harald Jäckel veel ervaring heeft.

Een soortgelijk proces zou op de **langere termijn** kunnen plaatsvinden om de vereniging op te bouwen vanuit de gehele geïnteresseerde ledengemeenschap "van onderaf".

*"Zo moet op geestelijk gebied het **individuele initiatief**, gebaseerd op individuele vermogens, een sociaal effect kunnen hebben; het mag niet bepaald worden door de inhoud van een algemene wil. Deze algemene wil moet een antisociaal effect hebben, want het ontnemt de gemeenschap de vruchten van individuele menselijke vermogens.*

*Er is geen andere manier om de vruchten van deze individuele vermogens tot bloei te brengen dan door middel van **zelfbestuur**. Alleen binnen dit zelfbestuur kan een toestand ontstaan waarin de wil van het geheel de vruchtbaarheid van individuele mensen voor het sociale leven niet onderdrukt, maar waardoor individuele menselijke prestaties ten voordele voor het sociale leven in het geheel worden opgenomen.*

*Binnen een dergelijk zelfbestuur zullen de gezichtspunten vanuit het geestesleven naar voren komen waardoor de juiste mensen op de juiste posities geplaatst kunnen worden en waardoor direct levend **vertrouwen** de plaats kan innemen van wet en regelgeving." (GA 24, 1982, P. 207)*

De eerste suggesties en ideeën worden hieronder in meer detail uiteengezet en zouden idealiter verder ontwikkeld moeten worden in samenspraak met de andere themagroepen.

12. manieren om te creëren vanuit de levende

Laten we eerst eens naar het positieve kijken: we hebben nog steeds een antroposofische vereniging! Daarbinnen hebben individuele mensen in de loop der decennia enorm veel werk verzet en zich voor de antroposofie ingezet. Talloze mensen hebben elkaar daarin gevonden, die elkaar om karmische redenen wilden en moesten ontmoeten. Veel samenwerking is zeker gelukt en de Algemene Antroposofische Vereniging kon na de oorlog weer opleven. Op dit moment is ook een nieuwe dynamiek en positieve ontwikkeling waarneembaar,

doordat enerzijds door de ledenfora en -discussies een zekere opening is ontstaan en in bijna alle themagroepen een constructieve samenwerking wordt ervaren.

Aan de andere kant is **een opening** in 'Antroposofie Wereldwijd' al herkenbaar doordat bijdragen van leden op vier extra pagina's kunnen verschijnen. -

Voorstellen voor nieuwe sociale processen en ontwerpen:

Het ontwikkelen van nieuwe sociale structuren vereist een langetermijnproces. Maar om dit proces in gang te zetten, moet er nu een impuls worden gegeven. Met dit in gedachten wordt hieronder een onderscheid gemaakt tussen korte- en lange termijn benaderingen.

Op korte termijn: De vorming van een orgaan voor ledenverantwoordelijkheid

De ontwikkeling van de vereniging in het verleden en het heden heeft laten zien dat veel leden zich niet kunnen identificeren met de richting die de leiding is ingeslagen, maar hebben ervaren dat er boven hen beslissingen van groot belang en tegen hun diepste overtuigingen in zijn genomen, waar ze niet achter kunnen staan en waar tegelijkertijd een vrije meningsuiting of vrije ruimte voor dialoog is verhinderd. (Eenzijdigheid in het 'Wochenschrift' en op ledenavonden). ***Om de organisatie bredere basis te geven en de verschillende stromingen te laten samenwerken, zou een soort "ledenorgaan" gevormd kunnen worden uit de mensen die nu betrokken zijn geraakt bij bijvoorbeeld de discussiefora op locatie en online.***

Het motto zou kunnen zijn wat Gerald Häfner en Justus Wittich al in 2003 formuleerden in verband met het toenmalige debat over de constitutie van de vereniging:

"Het doel van deze inspanningen moet een constitutie van de vereniging zijn die de geestelijke taken kan vervullen die haar zijn toegewezen in overeenstemming met de intenties van haar stichter en de intenties van haar leden en de verschillende eisen van de huidige tijd. - Wil deze taak slagen, dan moet zij worden ondernomen vanuit het midden van de Vereniging in samenwerking met het bestuur."

Hoe kunnen we verdergaan?

Het zou abstract en illusoir zijn als een nieuwe structuur eerst theoretisch zou worden ontwikkeld en overeengekomen in een proces van jaren, en pas daarna zou worden geïmplementeerd. Dit zou een proces zijn dat precies in tegenspraak is met de manier waarop Rudolf Steiner te werk ging: **een eerste stap** zetten vanuit de huidige werkelijkheid, vanuit het werkelijke leven, en dan wachten op de resonantie en de effecten waaruit de volgende stap voortkomt.

Bovendien lijkt het noodzakelijk om zo *snel mogelijk* een ontwikkelingsproces op gang te brengen dat enerzijds geschikt is om structurele veranderingen door te voeren en anderzijds de vorming van een nieuwe vertrouwensbasis mogelijk maakt - op voorwaarde dat een passende samenwerking tussen proactieve leden en de leiding tot stand kan worden gebracht.

Ook lijkt het noodzakelijk dat de leden, die deze ontwikkelingsimpuls hebben geïnitieerd, blijvend actief en bindend betrokken worden. Dit zou kunnen in de vorm van een ledenmedezeggenschapsorgaan, dat gevormd wordt uit de bestaande en gevestigde initiatieven in een proces waarbij - conform de bestaande rechtsvorm – deze leden betrokken zijn (voor zover zij zich bindend resp. actief of passief inbrengen). Op dit moment is dit de Algemene Ledenvergadering ter plaatse alsmede de leden die online daaraan deelnemen, ook al kunnen deze laatste alleen zonder stemrecht deelnemen.

Het idee van een ledenorgaan

Een dergelijk ledenorgaan - bijvoorbeeld bestaande uit zeven tot twaalf leden - moet worden opgevat in de zin van een zich uitbreidend bestuur en zou overeenkomstige bevoegdheden moeten krijgen van de algemene vergadering. Dit orgaan zou dan een bindende stem hebben in belangrijke beslissingen. De belangrijkste taak zou in eerste instantie het initiëren **en actief ondersteunen van de noodzakelijke ontwikkelingsimpulsen moeten** zijn. Inhoudelijk zou de focus moeten liggen op actuele kwesties, zoals die met name naar voren zijn gekomen door de moties op de laatste algemene vergadering en de onderwerpen van de ledenfora.

De **huidige leiding** zou in eerste instantie in handen blijven van het huidige bestuur en de leiding van het Goetheanum. Dit zou ook een soepele bedrijfsvoering garanderen.

De *werkwijze* en het reglement van orde van het uitgebreide bestuur moeten door het bestuur zelf worden vastgesteld en in de actuele versie aan de leden bekend worden gemaakt. Hetzelfde zou gebeuren in geval van herziening of wijziging van het reglement van orde van de leiding van het Goetheanum.

Het werk zou *in eerste instantie voor drie jaar kunnen worden* georganiseerd. Dit ledenorgaan moet regelmatig verslag uitbrengen over zijn werkzaamheden, waarbij gevoelige en vertrouwelijke interne informatie uiteraard vertrouwelijk moet worden behandeld. Bovendien moet het *verantwoording afleggen* aan de leden *en* is decharge op dezelfde manier vereist als voor het bestuur.

Het beeldvormingsproces

Het vormingsproces moet enerzijds voldoen aan het juridische kader van de bestaande verenigingsstructuur en anderzijds aan de eisen van een moderne en eigentijdse sociale structuur. Voor een antroposofische vereniging kunnen noch gecentraliseerde, unitaire staatsstructuren noch abstracte, basis democratische structuren geschikt en toekomst gericht zijn. (Rudolf Steiner: "*Een echte verkiezing is met 100 mensen niet meer mogelijk*". Dat is begrijpelijk, want die honderd mensen kunnen elkaar maar zelden goed genoeg kennen om hun capaciteiten *echt te kunnen* beoordelen). We hebben *andere methoden, morele verbeelding en morele techniek nodig* om gezamenlijk geschikte bestuursorganen te vormen vanuit de werkelijke omstandigheden en behoeften van alle leden die zich inzetten voor de vereniging.

Tot op zekere hoogte is de ontwikkeling van de *criteria, voorwaarden, competenties en basisprincipes van de werkstijl* van dit ledenorgaan noodzakelijk als voorwaarde voor een veelbelovend vormingsproces. Deze ontwikkeling moet op transparante wijze worden uitgevoerd vanuit de leden - idealiter een taak die kan en moet worden uitgevoerd door de ledenfora.

Aangezien de nominatie van individuele persoonlijkheden in principe - maar niet uitsluitend - gebaseerd moet zijn op het *principe van initiatief*, zou dit voorbereidende werk al kunnen resulteren in de eerste *voorstellen* voor nominaties.

Als we ons willen ontwikkelen tot een 'initiatiefvereniging', moet het vormingsproces van een ledenorgaan ook grotendeels - en niet noodzakelijk uitsluitend - voldoen aan het principe van initiatief:

Iedereen die betrokken wil raken bij de beschreven taken en zichzelf hiervoor geschikt acht (op eigen initiatief of na een aanbeveling) moet bereid zijn om een proces te ondergaan waarin hij/zij aan de ene kant moet uitleggen waarom hij/zij zichzelf bekwaam en geschikt acht. Aan de andere kant moet men bereid zijn ***zich te laten spiegelen en feedback te krijgen van de leden om zich heen***, om zich zo feedback te verschaffen uit de ledenvergadering. Een bereidheid die ook een belangrijke rol zou spelen in de uit te voeren taak en die zeker een vertrouwenwekkend effect zou hebben.

Een soortgelijk vormingsproces zou ook kunnen worden ontwikkeld voor benoemingen in de ***bestuursorganen van de secties***. Op die manier zouden alle leden van de secties kunnen deelnemen aan een dergelijk vormingsproces, waardoor ze van 'betrokkenen' in 'deelnemers' zouden veranderen.

Een meer gedetailleerde beschrijving van deze en huidige toevoegingen www.wtg-99.com/Mitglieder-Organ

Op langere termijn: manieren om vanuit de periferie een centraal beheersorgaan te vormen

Dit kost tijd, want eerst moet de interesse opnieuw gewekt worden en moeten leden in beeld komen die bereid en in staat zijn om de organisatie mee vorm te geven. Een manier om dit te stimuleren zou kunnen zijn:

Alle leden ontvangen alle communicatiefolders en nieuwsbrieven etc. op proef, zodat ***brede, vrije en onafhankelijke informatie*** mogelijk wordt.

Dit zou de belangstelling voor de ontwikkelingsprocessen van de Vereniging kunnen stimuleren en er zouden lokaal *over de hele wereld* ***groepen kunnen worden gevormd***, of andere groepen zouden zich bovenregionaal kunnen aansluiten, wat door het ledenforum al gedeeltelijk is bereikt; er zijn zo nieuwe relaties en contacten gelegd. Op bovenregionale basis zouden mensen gevonden kunnen worden die geïnteresseerd zijn in de ontwikkeling van de Antroposofische Vereniging en daar een verantwoordelijke rol in willen spelen.

Personen uit deze groepen zelf kunnen de opdracht en de bevoegdheid krijgen om hun zorgen en ideeën in te brengen en deze verder te bespreken in een ***tweede***

comité dat bestaat uit deze vertegenwoordigers en "afgevaardigden". Dit zou diversiteit garanderen en ervoor zorgen dat iedereen die dat wil zich betrokken en vertegenwoordigd kan voelen. (Heden blijkt dat dit niet altijd het geval is met de landelijke vertegenwoordigers).

□ Uit het tweede orgaan zouden de meest geschikte mensen kunnen worden gevonden om bijvoorbeeld de afzonderlijke landen te vertegenwoordigen en de huidige *landenvertegenwoordigers op de lange termijn* aan te vullen of te vervangen. - Er zou een redelijk aantal moeten worden gekozen, afhankelijk van de grootte van het land en het aantal leden en stromingen. In het ideale geval zouden alle leden zich dan vertegenwoordigd voelen, terwijl dat nu slechts voor een deel het geval is.

□ Op deze manier zou de organisatie vanuit echte relaties een groei kunnen doormaken. Op deze manier zou iedereen die dat wil betrokken zijn bij de processen en zou er een *vertrouwensnetwerk* van mensen kunnen ontstaan, *een vertrouwenshiërarchie*, zodat uiteindelijk alle beslissingen en taakdelegaties ook gedragen zouden kunnen worden.

Daarbij hoort natuurlijk ook *transparante communicatie* over alle stappen vanaf het begin en mondelinge verslagen van de afgevaardigden in hun groepen. - (Dit alles is al op kleine schaal met succes uitgetoetst in antroposofische zelfbestuur!)

Hoge School - Functiebeschrijving voor sectieleiders

Geschreven voor de Medische Sectie aan de hand van de coronacrisis:

□ De leden weten dat ze bij de sectie terecht kunnen met hun dringende *vragen en behoefte aan informatie*, met hun zoektocht naar een basis voor een oordeel. (Dit was ook de bedoeling van Rudolf Steiner, maar het verschil in het verdere proces is dat *hij* destijds alle geestelijke onderzoeksvragen zou hebben beantwoord - in samenwerking met de sectieleiders). Vandaag moeten we antwoorden zoeken in de verscheidenheid van verschillende vaardigheden en in samenwerking).

□ De *vragen* worden daar *verzameld en gebundeld* en vervolgens naar alle geïnteresseerde leden en vakcollega's gestuurd.

☐ De rapporten, informatie, ervaringen en adviezen die de sectie ontvangt van artsen, biologen en andere goed geïnformeerde leden, worden *aan iedereen ter beschikking gesteld*.

☐ Daarnaast worden er in de hele regio *informatieavonden* (intern binnen de vereniging) gehouden, waar de situatie wordt gedeeld en geestelijke en praktische hulp wordt uitgewisseld. -

☐ Er worden *openbare informatiebijeenkomsten* georganiseerd voor uitwisselingen en advies zoekenden.

☐ Er worden contacten gezocht met andere "alerte tijdgenoten", *samenwerkingen met Michaelieten*. (Hoe kun je ze herkennen?)

☐ De sectie stelt (door anderen voorgestelde) *onderzoeksgroepen* voor of coördineert deze op het gebied van de volgende urgente onderwerpen. -

☐ *Er worden contacten gelegd* voor vragen over thematische groepen en leden die onderzoek doen naar vergelijkbare onderwerpen, enz.

Dit had een voorbeeld kunnen zijn - en kan dat ook in de toekomst zijn! *Leven in verscheidenheid, vrij geestesleven*. - Talrijke mensen op zoek naar advies hadden dan naar de evenementen kunnen komen en er zouden vooral contacten gelegd zijn met gelijkaardige bewegingen - een werkzaamheid tegen de waanzin van de maatregelen zou mogelijk geweest zijn. Bovenal hadden geest zoekende zielen 'ons' kunnen vinden. Het Goetheanum zou onderdak moeten bieden voor alle geest zoekende zielen! De verkoopcijfers van het boek van Thomas Mayer (dat door de leiders van de medische sectie in het weekblad "das Goetheanum" werd gehekelde, kennelijk zonder het helemaal gelezen te hebben) laten zien dat dit er velen zijn. Van dit boek "Corona-vaccinaties vanuit spiritueel perspectief" zijn meer dan 25.000 exemplaren verkocht.

Hoge School - werken aan de klasse-uren

Het wezen van Rudolf Steiners vrije Hoge School en de Michaelschool

Een gebied van de Hoge School bestond uit de oprichting van de secties, waarin bovenzinnelijk onderzoek, voornamelijk door Rudolf Steiner, moest worden uitgevoerd voor specifieke onderzoeks- en werkgebieden. - De medische sectie was een uitzondering, want de publicatie "Grundlegendes für eine

Erweiterung der Heilkunst" werd samen met Ita Wegman geschreven. Zij was ook degene die hem gevraagd had naar een vernieuwing van de mysteriegeneeskunde. Euritmie en de nieuwe spraakkunst waren al tien jaar eerder met Marie Steiner ontwikkeld.

Verder werden door Rudolf Steiner de eerste klasse-uren gebracht. (Er zouden drie klassen moeten ontstaan). Het doel was om *"de Hoge School als esoterisch instituut weer de taak terug te geven die haar in de afgelopen jaren dreigde te worden afgenomen."* (GA 270a, p. 17). Deze "terecht bestaande Michaëlschool op aarde" kon alleen werkelijkheid worden met Rudolf Steiner. Hij ontving de woorden en handelingen van Michael zelf.

Omdat hij geen opvolger had benoemd voor de leiding van de Hoge School, een ware mysterieschool kan alleen worden opgericht en geleid worden door een ware ingewijde, kregen de leden van de Hoge School na zijn overlijden de individuele en collectieve verantwoordelijkheid voor de bescherming en verzorging van het mantrische geestesgoed.

Rudolf Steiner had Ita Wegman aangesteld als co-leider van de eerste klas. Marie Steiner had eveneens een leidende rol in de esoterische school, die tot aan de Tweede Wereldoorlog bestond en al in drie klassen onderverdeeld was, als onderdeel van de zogenaamde "afdeling voor cultische kennis". In dit opzicht zouden deze twee naaste collega's van Rudolf Steiner de enigen zijn geweest die in staat waren om de esoterische stroming met een zekere rechtvaardiging voort te zetten - *indien* ze in staat waren geweest om harmonieus samen te werken in de geest van zijn woorden *"als zelfs slechts twee mensen na mijn dood onbaatzuchtig en zuiver voor de zaak werken, zal ik door hen kunnen werken"*.

(Het boek *'Steiners individuelle Esoterik einst und jetzt'* van Johannes Kiersch, uitgegeven door Verlag am Goetheanum, 2e druk 2012, wordt aanbevolen als een soort basiswerk voor een overzicht van de ontwikkeling van het werk van de Hoge School).

Tot op de dag van vandaag leven in een ongerechtvaardigde aanspraak op leidinggeven

Door de fouten en misverstanden beschreven in hoofdstuk 9, werd Albert Steffen als eerste voorzitter gekozen en nam later de leiding van de Hoge School

over. *Sindsdien is er een bestuur van de Hoge School dat niet door Rudolf Steiner gelegitimeerd is en daarom niet de "rechtmatig bestaande Michaëlschool op aarde" kan zijn.*

Het proces zou beschreven kunnen worden als een *onbedoelde* of "*goedbedoelde*" *zelfverheffing en machtsovername*..... Want het gezag en de macht die de leiding bezat op basis van deze vermeende geestelijke rang, kenmerkten de hele ontwikkeling van de Algemene Antroposofische Vereniging vanaf de dood van Rudolf Steiner tot op de dag van vandaag. Vanuit de vanzelfsprekendheid als leiding van de Hoge School heeft de leiding van de vereniging ook een soort esoterische achtergrond. Ook al wordt herhaaldelijk verklaard dat de Vereniging zichzelf niet ziet als een esoterische organisatie, haar daden spreken een andere taal. Beslissingen met verstrekkende gevolgen voor de hele vereniging worden genomen en uitgevoerd door individuele leidinggevendenden, over de leden heen of tegen de wil van delen van de leden in, vanuit de overtuiging en de vanzelfsprekendheid daartoe te zijn gerechtigd en te zijn geroepen.

Als met betrekking tot de Michaëlschool en het onderricht van de mantra's de aanspraak op de opvolging van Rudolf Steiner en de leiding van zijn Hoge School zou worden opgegeven, dan zou de taak van het onderricht van de klasse uren volgens een "vrij initiatief" kunnen worden uitgevoerd en, met de passende weerklank van de mensen, ook zijn legitimiteit hebben, gewoon als esoterisch werk en als verzorging van het mantrische geestesgoed. De beslissende factor hier zou zijn dat er een stap in het bewustzijn wordt gezet met betrekking tot de werkelijke basis van de Hoge School en het feit dat degenen die verantwoordelijkheid willen nemen voor deze taak fundamenteel gelijk zijn in termen van het recht om zich samen met anderen in een werk te verenigen, om de leiding van hun groepen te bepalen of om gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het werk te dragen. Dit soort vrije vormen bestaan al. (Zie het boek van Elisabeth Wutte en Günter Röschert "*Perspektiven freier Hochschularbeit*", Novalis-Verlag 2019, evenals het conferentieprogramma voor "*Hochschule in Entwicklung*", 10/11 november 2023 in Stuttgart in het Rudolf Steiner Haus).

Esoterie moet zo begrepen worden dat het nooit "ambtshalve" gelegitimeerd kan worden, maar alleen door geestelijke- en morele bekwaamheid en verantwoordelijkheid, in de zin van de vrije mens die alleen verantwoording hoeft af te leggen aan de geestelijke wereld en Rudolf Steiner. Een gemeenschap die

esoterie cultiveert kan alleen gebaseerd zijn op de geest die in haar werkt en niet op formaliteiten of functies. (Integendeel, het effect van het "structuurwezen" kan ook hier vaak worden waargenomen. Een bemiddelaar kan door zijn capaciteiten zeer geschikt zijn voor deze taak, maar zolang hij leeft in de overtuiging, dus in de illusie en dwaling, dat hij de echte opvolger in de Michaelschool is van Rudolf Steiner en dus op een hoger niveau staat dan zijn toehoorders, terwijl Rudolf Steiner in werkelijkheid geen opvolger heeft genoemd en ook zweeg toen hem werd gevraagd hoe het werk zonder hem moest worden voortgezet, zullen de wezens van de niet gelegitimeerde leiding positie via deze persoon kunnen werken).

Is het niet zo dat alleen iemands individuele aanleg en geestelijk-morele rijpheid hem of haar het recht geeft op een verantwoordelijke taak in het esoterische werk? Als deze mensen zich verenigen, kan *een esoterische school van onderaf* worden *opgebouwd*. Het vormen van zo'n school in de zin van een gemeenschap van verantwoordelijkheid vanuit vrije individualiteiten zou van groot belang kunnen zijn voor de vorming van substantie en het tegengaan van het voortschrijdende verlies daarvan in de vereniging, in opleidingen en instituten, etc.

Een gemeenschap voor de bescherming en zorg van het mantrische geestesgoed zou gevormd kunnen worden uit de actieve esoterici die bevestigd worden door andere leden en gewenst zijn voor deze taak, zuiver vanuit "initiatief en resonantie". - **Echter niet "onvoorwaardelijk"!**

Grondbeginselen van hedendaags en gemeenschappelijk verantwoord esoterie

De fundamentele en existentiële voorwaarden voor een dergelijke gemeenschap van verantwoordelijkheid voor de antroposofische esoterie zouden echter moeten *voldoen aan de voorwaarden die Rudolf Steiner als noodzakelijk en onmisbaar beschouwde voor het lidmaatschap van zijn esoterische Michaël-school* en die gelden voor elk werk waarin men een levende verbinding zoekt met de geestelijke wereld en de leiding van de mensheid.

Het eerste dat hier genoemd moet worden is datgene waar hij ons zo vaak aan herinnerde, omdat het zo ernstig ontbrak: *de noodzakelijke ernst*. Wat nodig is, is het diepe vermogen om de 'drempelsfeer' te ervaren, de sfeer van mysterie, het feit dat *antroposofie erediens* is. - Daartegenover is er al meermaals sprake

van een 'speelse benadering van de mantra's'. Het alledaagse intellect mag hier geen plaats hebben.

Ten tweede: **representatie**: dat betekent een moedig en compromisloos ver- tegenwoordigen van de antroposofie in 'de wereld' en de verdediging van Rudolf Steiner tegen aanvallen en laster - privé of in het openbaar. (Niet te verwar- ren met dogmatisme).

En Rudolf Steiner zag **het onderhouden van contacten** als een zeer belang- rijke derde voorwaarde voor een Michaël gemeenschap - juist daarvoor zou zo'n verantwoordelijke gemeenschap gevormd moeten worden die geschikt is om de verbinding met alle geïnteresseerden te cultiveren en te coördineren. De tendens en het gevaar van isolement en versplintering is groot en daarmee de verzwak- king van de effectiviteit van de antroposofie als cultureel ferment.

Een vierde vereiste en voorwaarde - die eigenlijk de eerste zou moeten zijn - om tot een Michaëlgemeenschap te kunnen horen, zie ik in de **'liefde voor de waarheid'**. Want zonder oprecht enthousiasme en een wil tot waarheid kan er geen echte relatie tot het wezen Antroposofia ontstaan. Wie onverschillig staat tegenover persoonlijke meningen en opvattingen **zonder een gemeenschappe- lijk zoeken naar de waarheid**, zonder controversiële of onderzoeksvragen tot op de bodem te willen uitzoeken - in vermeende tolerantie en positiviteit, maar in werkelijkheid uit gemakzucht en nonchalance - of voor wie solidariteit met collega's en vrienden belangrijker is dan de waarheid en deze dus in werkelijk- heid ontkent, kan eigenlijk geen leidinggevende rol in het antroposofische eso- terische werk op zich nemen. (En bovendien zou dit niet voldoen aan de voor- waarde van de noodzakelijke ernst of representatie).

Enerzijds zijn de eens zo strenge vormen van leiding de laatste jaren opener en lossier geworden. Er zijn blijkbaar groepen die zonder de door het Goethea- num aangestelde 'bemiddelaar' werken en groepen die nieuwe werkvormen met een officiële 'bemiddelaar' zoeken. Deze ontwikkelingen lijken door de leiding van het Goetheanum niet te worden afgewezen, maar er wordt contact met de groepen gezocht. Aan de andere kant zal deze openstelling en de poging om de onafhankelijke groepen in het geheel te integreren nooit echt vruchtbaar zijn zolang **een verkeerde vanzelfsprekendheid** - de leiding van Rudolf Steiners Mi- chaëlschool te zijn - voor alle betrokkenen de basis van het esoterische werk

vormt. *Het 'hemelse instituut' op aarde kon alleen bestaan met Rudolf Steiner, net als de eenheid van beweging en vereniging.* - De Michaëlschool zien als een aards instituut waarin de bron van de esoterie wordt overgedragen aan de (niet door Rudolf Steiner benoemde) leidinggevendenden of die ambtshalve bevoegd zijn, doet sterk denken aan de katholieke kerk. Rudolf Steiner sprak toen al over de jezuïetenmentaliteit, die zich als een gevaarlijke stroming in de antroposofische vereniging aftekende. Het is niet alleen vreemd aan het wezen van de antroposofie, maar ook een zeer vijandige stroming. Zou het kunnen dat de bron van de esoterie verder opdroogt als deze bewustzijnsverandering uitblijft?

Actuele en toekomstverkenningen

Zou het niet denkbaar zijn om dat, wat door Rudolf Steiner werd gegeven als ons "hogere zelf" en geestelijke leiding, door de kwaliteit van het gemeenschappelijk samenwerken te bereiken? "Waar twee of drie in mijn naam samen zijn, daar ben ik in hun midden." Zou het niet mogelijk zijn om elkaars liefdevolle "hoeders" te zijn, van elkaar te leren, elkaar op een liefdevolle manier te spiegelen, elkaars "ontwikkelingshulpers" te zijn? Niet op persoonlijk niveau, maar in relatie tot de esoterische kwaliteit van het werken aan de mantra's. Ik herinner me de vragen van een lid op een discussieavond over Hoge School onderwerpen: Hoe komt het dat het ene uur geheel vervuld is en de aanwezigheid van Michael voelbaar is - en een andere keer gebeurt dat niet? Wat heb ik zelf in te brengen? Hoe ontstaat de esoterische substantie? Welke rol speelde de bemiddelaar daarin, welke rol speelde ik zelf? Kunnen we niet spreken over het moment waarop de ervaring van geestelijke aanwezigheid en substantie ontstond? - Alleen al het stellen en in beeld brengen van zulke vragen kan een verrijkend en ontwakend effect hebben en een ontwikkeling in gang zetten. Waarom oefenen we niet in het uitwisselen van geestelijke vragen in een meditatief, verkennend gevoel in de ziel, waarbij we deuren openen naar het geestelijke door een gezamenlijke vragende houding?

Het lijkt mij dat er veel kracht, rijkdom aan ervaring, waarnemingsvermogen en vragen onbenut is - en dat we de moed zouden kunnen hebben om een esoterische cultuur van dialoog te beoefenen en te ontwikkelen om deze schatten op te graven en ze vruchtbaar te maken voor de vereniging en de beweging. En als we *"in onbaatzuchtigheid en zuiverheid voor de zaak werken"*, zou Rudolf Steiner zelf door ons heen kunnen werken, ons kunnen adviseren, inspireren en

begeleiden. - Misschien gebeurt dit al op sommige plaatsen? Dan is het enige wat nodig is meer "netwerken" of beter "samenweven"?

We bevinden ons in de tijd, waarin 3 x 33 jaar geleden Rudolf Steiner misschien nog dagelijks daarop hoopte, dat de mensen de impuls van de Kerstconferentie zouden begrijpen en oppakken – want dan zou hij niet ziek hoeven te zijn, maar nog lang op aarde werken kunnen. Met de oprechte wil tot opheldering en in het reine brengen van de centrale vormgevingsvragen met betrekking tot de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor de esoterische bron en de mantra's en voor een nieuw begin, waarmee de onrechtmatige aanspraak op leiding opgegeven wordt, mogen we zeker op zijn hulp rekenen.

Kontakt: Eva Lohmann-Heck: elohe@posteo.ch

Meer informatie over de ledenorganisatie en huidige ontwikkelingen in deze context kunt u vinden op:
www.wtg-99.com/Mitglieder-Organ

Wat zich in onze vereniging nog voordoet!

Een privé nieuwsbrief,
uitgebracht door Thomas Heck und Eva Lohmann-Heck
4143 Dornach / Schweiz
E-Mail und Internet: thomas.heck@posteo.ch / www.wtg-99.com
Abonnement is gratis, registratie en annulering op de website

Als u ons werk wilt steunen:

Postfinance Schweiz (CHF):
IBAN: CH 07 0900 0000 4048 8190 0 | BIC: POFICHBEXXX
Volksbank Lörrach (EUR):
IBAN DE 65 6839 0000 0001 4064 85 | BIC: VOLODE66
Kontoinhaber: Thomas Heck
Per Paypal: <https://wtg-99.com/Paypal>

We willen graag iedereen bedanken die ons werk steunt.